

TÜRK
YÜKSEKÖĞRETİMİNDE
MALİYET-FAYDA
ANALİZİ
VE
HARÇ UYGULAMASI

Zühal Tek

DEVLET BÜTÇE UZMANLIĞI
ARAŞTIRMA RAPORU

Ankara

Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Bütçe ve Mali Kontrol Genel
Müdürlüğü

Haziran -1987

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÇİZELGELER LİSTESİ	V
BÖLÜM I:	1
I. GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	6
Önem	7
Varsayımlar	7
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	8
YÖNTEM	8
Araştırma Modeli	8
Veriler ve Toplanması	8
II.MALİYET-FAYDA ANALİZİ	10
Teorik Temelleri	12
Yükseköğretim Harcamalarına Uygulanması	13
Beşeri Sermaye	14
Beşeri Sermayenin Hesaplanması	15
Beşeri Sermayenin Finansmanı	17
III.MALİYET-FAYDA ANALİZİNİN TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNE UYGULANMASI	20
Maliyetlere İlişkin Hesaplamalar	21
Doğrudan Maliyetler	21
Doğrudan Sosyal Maliyet	21
Doğrudan Kişisel Maliyet	24
Dolaylı Maliyetler	27
Dolaylı Sosyal Maliyet	27
Dolaylı Kişisel Maliyet	28
Kazançlara İlişkin Hesaplamalar	29
IV. TÜRK YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARININ MALİ AÇIDAN ANALİZİ	32
Türk Yükseköğretim Sistemi	32
Yükseköğretimin Tarihi Gelişimi	33
Yükseköğretim Bütçesinin Devlet Bütçesindeki Payı	35
Yükseköğretim Kurumlarının Harcamaları	37
Harcama Türlerine Göre Payları	37
Üniversite Ödeneklerinin Bileşimi	45

V.HARÇ UYGULAMASI	49
Öğrenci Harçları	49
Usul ve Esasları	49
Harçların Tahsili.....	49
Öğrenci Harçlar Fonu	56
Yasal Dayanağı	56
Öğrenci Harçlar Fonu Bütçesi	59
Öğrenci Harçlar Fonu Harcamaları	61
VI.ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	65
EKLER	69
I- Üniversitelere Bağlı Fakülte, Enstitü Merkez ve Yüksek Okullar	69
II- Üniversite Eğitim Elemanlarının Kurumlara Dağılımı	82
III- Öğrenci Başına Harcama Miktarları (1980-1984).....	83
KAYNAKÇA	88

ÇİZELGELER LİSTESİ

ÇİZELGE	Sayfa
1. YÜKSEKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI	20
2. 1985 YILINDA ÜNİVERSİTELERİN HARCAMALARI VE ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA	23
3. ÖĞRETİM DALLARINA GÖRE ALINACAK HARÇ TUTARI	25
4. TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNİN SOSYAL VE KİŞİSEL MALİYETLERİ (1985)	28
5. KİŞİSEL VE SOSYAL KAZANÇLAR (1985)	29
6. TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNİN KİŞİSEL VE SOSYAL KAZANÇ VE MALİYETLERİ (1985)	30
7. YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARININ GSMH, KONSOLİDE VE KATMA BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLARI (1980-1986)	36
8. ÖDENEK VE HARCAMALARIN ÜNİVERSİTELERE GÖRE DAĞILIMI (1980-1986)	38
9. YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARININ ÜNİVERSİTELERE GÖRE DAĞILIMI (%) OLARAK	39
10. YÜKSEKÖĞRETİM PERSONEL HARCAMALARI (1980-1986)	40
11. ÜNİVERSİTELERİN DİĞER CARİ HARCAMALARI	41
12. ÜNİVERSİTELERİN YATIRIM ÖDENEK VE HARCAMALARI (1980-1986)	42
13. ÜNİVERSİTE HARCAMALARININ BİLEŞİMİ (1980-1982)	46
14. ÜNİVERSİTE HARCAMALARININ BİLEŞİMİ (1983-1986)	47
15. ÜNİVERSİTELERİN HARÇ GELİRİ TAHMİNLERİ (1983-1986)	57
16. HARÇ BÜTÇESİ GELİRLERİNİN DAĞILIMI (1984-1985)	62

17. 1985 YILI HARÇLAR FONU HARCAMALARI DAĞILIMI.....	63
18. 1985 YILI HARÇLAR FONU HARCAMALARI YÜZDE DAĞILIMI	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem

Geleneksel kamu maliyesinin konusunu yalnızca vergileme oluşturduğundan, 1950'li yıllara gelinceye kadar kamu gelirleri ve harcamaları arasındaki bağı kurulması göz ardı edilmiştir.¹

R.Musgrave ve J.M Buchanan, kamu gelirleri ile harcamaları arasındaki boşluğun varlığına işaret eden ilk yazarlardandır .1

Bu yıllara kadar, Klasik İktisat Teorisi, piyasa ekonomisinin optimum kaynak dağılımını ve optimum gelir dağılımını sağladığını kabul ettiği için kamu harcamalarının minimum düzeyde tutulması gerektiği ileri sürülüyor, kamu harcamalarını karşılamak üzere alınacak vergilerin de "tarafsız" olmaları yani kişilerin ekonomik kararlarını dolayısıyla kaynak dağılımını etkilememesi isteniyordu. 'Devlet, yalnızca zorunlu olan görevlerini yürütmek üzere iç ve dış güvenlik, adalet vb. alanlarda harcama yapmalıydı.

Kamu harcamalarına verilen önemsiz rol nedeniyle, maliye, 1930'lara kadar esas olarak vergiler ve diğer devlet gelirleri ile ilgilenmiştir.

Bu dönemde kamu harcamaları konusunda esas olarak A. Wagner ve H.C. Adams' in kamu harcamalarının artışı hakkındaki tezleri ilgiyi çekmiştir. 1929 İktisadi Bunalımı ve J.M. Keynes'in getirdiği yeni anlayışla kamu harcamalarının önemi geniş ölçüde artmıştır.

Bu dönemde kamu harcamalarına makro bir görev verilerek toplam talep ile toplam arz arasındaki dengesizlikleri gidermek için kamu harcamalarından yararlanmak imkanları araştırılmıştır. Yalnız, bu yaklaşımda da kamu harcamalarının etkinliği konusu ön planda olarak değerlendirilmemiş, amaç, durgunluğu gidermek olduğu için kamu harcamalarının çarpan katsayısı ile toplam talep üzerindeki genişletici etkisine önem verilmiştir.

1950 sonlarında Keynesyen "Fonksiyonel Maliye" yaklaşımı ve "Sosyal Mal Teorisi" tartışmaları başlayarak yalnızca kamu gelirleri ve kamu harcamaları ilişkisi kurulmakla kalınmamış, etkinlik ve optimalite sorunlarına da yanıt aramaya girişilmiştir. Maliyet-Fayda Analizi (MFA) ve

¹ Güneri Akalın, Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması (Ankara: SBF 1980) s.3

uygulamaları da bu çabaların ürünüdür. Böylece Maliyet-Fayda Analizi, kamu harcamalarında etkinliği sağlamak amacıyla başvurulan bir teknik olmuştur.

Kamu hizmetlerinin üretiminde kaynakların en yüksek verimi sağlayacak şekilde kullanılması gerekir. Bu hem cari hem yatırım harcamaları için geçerlidir. Bununla beraber kamu ekonomisindeki Maliyet-Fayda Analizleri daha çok yatırım projeleri için geliştirilmiş, cari harcamalarda bu konu üzerinde o kadar durulmamıştır. Bunun nedeni yatırım harcamalarından elde edilen hizmetin geleceğe yönelik olarak uzunca bir dönemi kapsamayı, dolayısıyla yapılabilecek yanlışlığın anlaşılması halinde dönme imkanının olmayışıdır. Son yıllarda cari harcamalarda da Maliyet-Fayda araştırmalarına gidilmektedir. Bunun için iş bütçesi teknikleri geliştirilmiştir.

Kamu yatırımlarının faydalarının analizi Fransız mühendis iktisatçısı J.Dupuit tarafından XIX. yüzyılda yapılmıştır.

İlk olarak Amerika'da 1930'larda işsizlikle savaş için kamu yatırımlarının projelerinde Maliyet-Fayda Analizi önerilmiştir. 1960'lardan sonra Amerika'da kamu yatırım harcamalarında iktisadi analiz yapılması zorunlu bir usul olarak kabul edilmiştir.

Diğer Batı ülkelerinde de son on yılda kamu yatırımlarında önceliklerin saptanması yolunda çalışmalar yapılmıştır.

Az gelişmiş ülkeler ise başlıca iki nedenden ötürü kamu yatırımlarında verimlilik ölçmeye ve iktisadi verim projesi hazırlamaya itilmişlerdir. Birincisi, iktisat politikalarında planlı kalkınmaya çaba göstermeleri ve bunun için kıt kaynakları en iyi şekilde kullanmaya çalışmalarıdır. İkincisi de Dünya bankası, OECD gibi uluslararası yardım Örgütlerinin ya da yardım yapan ülkelerin yardımların kullanılacağı işlerde verimlilik analizleri istemeleridir.

Az gelişmiş ülkelerin özellikle kamu yatırımları projelerinde önceliklerin belirlenmesinde kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler, bir proje rehberi yayınlamıştır. (1972) . Bunu Dünya Bankası (1973) ve OECD tarafından (1974) yayınlanan el kitapları izlemiştir.²

Tüm bu nedenlerden ötürü gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde yatırım projelerinde verimlilik analizleri yapılmaktadır. Önceleri yalnızca su işleri projelerinde geçerli olan verimlilik analizleri, karayolları, limanlar, savunma, alan kullanımı, sağlık, eğitim, araştırma gibi konulara da yayılmıştır.

² Kenan Bulutoğlu, Kamu Ekonomisine Giriş (İkinci Baskı, İstanbul, 1977) s.354

Özellikle araştırma konusu olan, eğitim harcamalarının etkinliği ve bu etkinliğin ölçülmesi yolunda, 1960'lar-dan beri Kamu Maliyecileri çaba göstermişler, planlama uzmanları ve iktisatçılar araştırma ve incelemelerinde eğitime çok önemli bir yer ayırmaya başlamışlardır. Aslında iktisatçıların eğitime ilgi duymaları XVI. yüzyılda merkantilizmle başlamış, Klasik iktisatçılarca (Adam Smith, Thomas Robert Malthus, David Ricardo) sürdürülmüştür. İngiliz iktisatçısı Marshall, eğitime yapılan yatırımları "ulusal bir yatırım" ve "en değerli sermayeyi" ".insan varlığına yatırılmış olan sermaye" olarak nitelemiştir.

Eğitim ekonomisinin kurucusu olarak bilinen ünlü Amerikalı iktisatçı Theodore W. Schultz, geri kalmış ülkelerin kalkmamalarının nedeni, eğitim yatırımlarına gereken önemi vermemiş olmalarında aramıştır.³

Nitekim "Beşeri Sermaye" görüşünü savunanlar, yükseköğretim harcamalarını yatırım olarak niteleyerek, kalkınma ve gelir dağılımı ile ilişkisi üzerinde çeşitli araştırmalar yapmışlardır.

Ancak, Yükseköğretimin kalkınma ve gelir dağılımı üzerindeki etkisi konusunda kesin yargılara ulaşılmamış olup tartışmalar devam etmektedir.

Bu konuda Türkiye'deki çalışmalara göz atılacak olursa Türk Maliye'sine kamu harcamalarının etkinliğini artırıcı yöntemlerin sokulması, genellikle borç veren yabancıların baskısı ile olmuştur denilebilir. İlk modern bütçeyi (1854- 1856) hazırlayanlar "Düyun-u Umumiye" adına hareket eden uzmanlar olduğu gibi 1970'lerde Program Bütçe'ye geçişte de uluslararası yardım kuruluşlarının büyük ölçüde katkısı olmuştur. Yine A.Kuruger,⁴Türk Yükseköğretim harcamalarına, Maliyet-Fayda Analizini uygulayarak sonuçlarını uluslararası tartışmaya açmıştır. Bu araştırmada Maliyet-Fayda Analizi yükseköğretimin yanında genel lise ile meslek liselerine de uygulanmış bulunmaktadır.⁴

Türk Yükseköğretim harcamalarına Maliyet-Fayda Analizini uygulayarak, sosyal ve kişisel getiri oranları hesaplama girişiminde bulunan ikinci çalışma M.T. Özelli'nindir.

Türk Yükseköğretime ilişkin iki yabancı araştırma daha mevcuttur. Birincisi Kjell Erde'nin "Türk Yükseköğretiminin Maliyet Yapısı" (Cost Structure of Turkish Higher Education) ve OECD'nin "Education and Development: Turkey" adlı araştırmalarıdır.

³ Mahmut Adem Türk Eğitiminin Ekonomik Politikası (Ankara, 1977) s.8

⁴ Mustafa Saatçı, "Eğitim Yatırımlarının Verimliliği Üzerine Türkiye İçin Yapılan Araştırmalar" Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi. 7 Temmuz 1985, s.32

Güneri Akalın'ın Kamu Maliyesi açısından ele aldığı "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" Türkçe olarak yazılmış ilk araştırmalardandır.

Diğer iki araştırma M.Saatçi'nin 1976 yılında emek ve eğitim piyasalarını dikkate alarak Erzurum'daki üç farklı lise üzerine uyguladığı ve doçentlik tezi olarak sunduğu araştırma ve Bora Güner'in 1978 verilerine göre örgün eğitimin farklı kademelerine uygulanan ve DPT yayını olan araştırmasıdır.

Bu araştırmalarda kullanılan varsayımlar ve verilerin farklı olması kadar hesaplamaların ayrı dönemleri kapsamı ulaşılan sonuçları birbirinden farklı kılmıştır.

Fakat tüm araştırmacıların birleştikleri ortak nokta; üniversite öğretimindeki yığılmayı önlemek için orta seviyeli eğitime (özellikle orta seviyeli meslek ve teknik eğitime) ağırlık ve öncelik verilmesi gerektiğidir.

Bu konuda beş yıllık kalkınma planlarında da hedefler belirlenerek, yükseköğretimin tüm nitelikleriyle planlı yaklaşım ve plan disiplinine uygun olarak geliştirilmesi ve yönlendirilmesi amaçlanmıştır.

Nitekim, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 4 ve 5 inci maddelerinde yükseköğretimin amacı; ülkenin refah ve mutluluğunu artırmak, ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlamak olarak belirtilmiştir. Bu itibarla, yükseköğretime ayrılan kaynakların milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda üretim-insangücü-eğitim unsurları arasında dengeyi sağlayacak şekilde planlanıp gerçekleştirilmesi ana ilkeler arasında yer almıştır.

Ancak devlet, üniversitelere yeterli kaynak ayıramamakta, yükseköğretime talep ise kapasiteyi aşmaktadır. Rekabetin zorlaması ile de orta eğitimde paralı eğitime geçilmektedir.

Güneri Akalın "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" adlı çalışmasında 1970 yılı verileriyle yaptığı hesaplamalar sonucu yükseköğretim kurumunun karma malının "parasız" sağlanmasının aşırı talep yarattığını, arzu edilen eşit tüketim olanağını kaldırdığını giderek gelir dağılımını bozduğunu kişisel tüketimi arttırarak kalkınmayı zorlaştırdığını açıklamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de yükseköğretimin finansmanında karma finansman uygulamasının, üniversitelerin belirleyeceği öğrenci başına maliyetin üçte birinin vergilerle ve hazinece karşılanmasını, üçte ikisinin de harç şeklinde öğrencilerden tahsil olunmasını; ancak velilerden geliri belli bir seviyenin altında olanların kredi ile desteklenmesini öngörmektedir.

1984-1985 Ders yılında 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesiyle harç uygulaması başlamış, öğrencilerin devam ettikleri öğrenim dalları dikkate alınarak, maliyet bedelinin en çok beşte biri seviyesinde olabilecek biçimde harç ödemek zorunda oldukları hükmü getirilmiştir.

Ayrıca 1984-1985 Ders yılında harç uygulamasının başlamasıyla birlikte harç gelirleri üniversitelere; öğrenciye yönelik sosyal hizmetleri gerçekleştirebilmeleri için Öneli bir fon sağlamıştır.

İşte, araştırma modeli, Güneri Akalın'ın çalışmasının harçlar veya kredi ile finansmanın uygulanmasından sonraki döneme uyarlanarak etkilerinin araştırılmasına ilişkindir.

Öte yandan, harç sistemi ile başlayan Öğrenci Harçlar Fonu uygulamasının yasal dayanağının, gelir ve giderlerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Ayrıca, üniversite bütçelerinin hazırlanmasında pazarlık yolunun değil hizmetin etkinliğinin düşünülmesi, verimlilik analizi ölçütlerini kullanmayı zorunlu kılmaktadır.

Amaç

Bu araştırmada amaç, Türk Yükseköğretiminin 1984-1985 Harçlar veya Kredi ile finansman sisteminden sonraki durumlarını, Maliyet-Fayda Analizi modelini uygulayarak görebilmek, harcamaların bütçe içindeki paylarını irdelemektir.

Bu amaçla araştırmada şu sorular cevaplandırmaya çalışılacaktır.

- 1)1985 yılı itibarıyla Harç veya Kredi ile finansmanın etkileri neler olmuştur?
- 2)Etkinlik analizi olarak Maliyet-Fayda Analizinin teorik temellerinin gelişimi nasıl olmuştur?
- 3)Türk Ekonomisinde Yükseköğretime bütçede kaynak aktarımı ne kadardır?
- 4)Yükseköğretim harcamalarının harcama türlerine göre payları ne kadardır?
- 5)Öğrenci Harçlar Fonu Uygulamasının yasal dayanakları nelerdir?
- 6) Öğrenci Harçlar Fonu ödeneklerinin harcama türlerine göre payları

nasıl bir gelişim içindedir?

Önem

Araştırma ile toplanan verilerin değerlendirilmesi sonucunda;

Etkinlik analizinin Türk Yükseköğretim harcamalarıyla ilgili birçok sorunun ve nedenlerinin saptanmasına yardımcı olacağı,

Maliyet-Fayda Analizinin kamu harcamalarının verimliliği konusundaki rolü üzerinde tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağı,

Üniversite bütçelerinin hizmetin etkinliği açısından değerlendirilebilmesi ve sağlıklı bütçe tahminlerinin gerçekleştirilmesinde katkısının olabileceği,

Yükseköğretimdeki harç veya kredi ile finansmanın etkilerinin yönü konusunda tartışma ortamı oluşturacağı,

Harçlar Fonu Uygulaması ve aksaklıkları konusunda ayrıntılı bir çalışma için ön değerlendirme olacağı umulmaktadır.

Varsayımlar

Araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

- 1) Her eğitim aşamasının aşılması, bir öncekine oranla bir ücret farkı yaratarak kişinin "ömür boyu net gelirini" arttırır.
- 2) Devlet personeline ilişkin üniversite-lise mezunları mutlak kazanç farkı bütün Türk ekonomisi için geçerlidir.
- 3) Üniversite ve lise mezunları arasındaki ücret farkının tamamı, üniversite eğitime atfedilmektedir.
- 4) Memurlar maaşları dışında kazanç elde etmemektedirler.
- 5) Ortalama çalışma süresi 30 yıl olarak kabul edilmiştir.
- 6) Lise mezunlarının Devlet Personel Kanununca kendilerine verilebilecek en düşük maaşı (13/3 dereceden) dört yıl boyunca aldıkları kabul edilmiştir.
- 7) Üniversite ve lise mezunlarının kamu kesiminde memur olarak çalışarak emekli oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- 1) Yükseköğretim harcamaları, 18-20 yaş itibariyle incelenmiştir.
- 2) Araştırmaya Ek I deki 27 üniversite dahil edilmiştir.
- 3) Araştırmada kullanılan sayısal veriler 1980-1986 dönemini kapsamaktadır.
- 4) Maliyet-Fayda Analizi 1985 yılı itibariyle uygulanmıştır.

Tanımlar

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde, orta öğretime dayalı en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür.

Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte-enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.

Maliyet-Fayda Analizi: Kamu Harcamalarının etkinlik çözümündeki bir planlama tekniği olup, bu araştırmada, Yükseköğretim harcamalarına uygulanışı izlenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Yükseköğretim harcamalarının gelişimi etkinlik analizi açısından incelenmeye çalışılmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada, veriler, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap Sonuçlarından, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Yükseköğretim Hizmetleri Dairesi cetvellerinden, yılları Bütçe Kanunlarından, Gelirler Genel Müdürlüğü Bütçe Gelirleri Yıllıklarından derlenmiştir.

Öğrenci sayıları ve Harçlar Fonu Bütçesine ilişkin veriler ise (1980-1986) ÖSYM Yükseköğretim istatistikleri ve YÖK İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı Cetvellerinden alınmıştır.

Aylıklara ilişkin hesaplamalar Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Personel Yasalarını Uygulama Grubu Cetvellerinden yapılmış, yasalardaki

hükümler çerçevesinde hareket edilmiştir.

BÖLÜM II

MALİYET-FAYDA ANALİZİ

Modern devlet anlayışında amaç, sosyal refahı yükseltmek, bir başka deyişle ekonomik analiz yolu ile kaynakların optimal dağıtımını sağlamaya çalışmaktır.

Bu nedenle, devlet bütçesinde toplam harcama ve gelirlerin belirlenmesi, ulusal amaçların,ve önceliklerin saptanmasında önemli bir aşamadır. Savunmaya, sağlığa, eğitime, iç güvenliğe vs. toplam ne kadar ödenek ayrılacağı ve devletin vergi gelirlerinin hangi düzeylerde gerçekleştirileceği , 'sosyal' seçim mekanizması ve seçilmiş temsilciler* yani politikacılar aracılığı ile karara bağlanır.⁵ Bu bakımdan, bütçenin amaca uygunluğu, toplam ödenekleri oluşturan mal ve hizmetlere yapılan özel harcamaların tek tek haklı bir gerekçeye dayanmasına bağlıdır. Böyle bir gerekçe söz konusu değilse, birimler itibariyle tüm harcamaların gözden geçirilip düzeltilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, herhangi bir hizmet için ayrılan harcamaların değerlendirilebilmesi için refah artışına katkısının hesaplanması, dolayısıyla etkinlik analizinin uygulanması gerekir.

Kamu kesiminde etkinlik analizlerinin uygulanabilmesi, devletin üretip sunduğu mal ve hizmetin türüne göre değişmektedir. Dış savunma, iç güvenlik, sağlık, eğitim ve ulaştırma gibi alanlarda uygulanabilecek etkinlik analizleri birbirinden farklı olmaktadır. Bu nedenle devletin ürettiği mal ve hizmetleri belirli gruplarda toplamak ve analiz tekniklerini de bunun ışığında incelemek gereklidir.

Kamu kesiminde üretilen mal ve hizmetleri genel olarak üç ana grupta toplamak mümkündür: Kollektif (sosyal) mallar, yarı kollektif (karma) mallar ve devlet tarafından sağlanan özel (erdemli) mallar.

a) Kollektif malların en önemli özelliği, "bölünemez" oluşlarıdır. Yani bu mallardan kişilerin tek tek yararlanma imkanları yoktur., ancak toplum olarak yararlanabilirler. Milli savunma bunun tipik örneğidir. Dışa karşı yapılan savunma harcamaları bütün içindir ve savunma hizmetinin kişilere

* Sosyal Seçim, sosyal durumlar arasında bir sıralama yapabilmek için gerekli kuralların araştırılmasıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz.,a.g.e. 77-111.

⁵ Güneri Akalın, Kamu Ekonomisi (Ankara: S.B.F. 1981), s.112

bölünüp ayrı ayrı sunulması mümkün değildir. Adalet ve iç güvenlik hizmetleri de bu gruba girer.

b) Yarı kolektif (karma) mal ve hizmetlerin sağlandığı fayda kısmen bölünebilir. Bu gruptaki bir hizmetten doğan faydanın bir bölümü bütün olarak topluma, bir bölümü de ayrı ayrı kişilere gitmektedir. Eğitim buna örnek olarak verilebilir. Eğitimden doğan gelecekte sağlanacak gelirin büyümesi, bilgi ve kültür düzeyinin yükselmesi, prestijin artması v.b. faydalar önce kişinin kendisini ilgilendirmektedir. Eğitimden doğan faydanın bir bölümü de söz konusu kişinin dışındaki bazı kimselere veya bir bütün olarak topluma gitmektedir. Toplumdaki eğitim düzeyinin yükselmesi bir çok diğer alanı da olumlu olarak etkileyecektir. Aynı şekilde sağlık hizmetleri de bu gruba girmektedir. Belirli muayene, tedavi, aşı hizmetleri öncelikle ilgili kişiyi ilgilendirmekte, fakat bulaşıcı hastalıklarda toplumun bütününe de önemli fayda sağlamaktadır.

c) Devlet tarafından sağlanan özel hizmetler hem bölünebilir niteliktedir hem de beden ödemeyen kişileri faydalandırmama imkanı taşımaktadır. Örnek olarak posta hizmetleri gösterilebilir. Posta hizmetleri bütün ülkelerde devlet tarafından görülmektedir. Fakat hizmet kişilere ayrı ayrı ve bir beden karşılığında sunulmaktadır.

Kamu kesiminde üretilen mal ve hizmetin tasnifi konusunun kamu kesiminde etkinlik formu ile bağlantısı şudur: Söz konusu kesimde etkinliğin ölçülebilmesi üç mal ve hizmet grubunda farklı derecelerde mümkün olmaktadır, çünkü etkinlik analizinin derecesi ve başarısı üretilen mal ve hizmetin sağladığı faydanın nakdi değerle ölçülebilmesine bağlıdır. Bu ise sözü edilen üç gruba farklı olmaktadır.

İşte, Maliyet-Fayda Analizi, kamu harcamalarının etkinlik çözümünde bir planlama tekniği, bir karar alma kuralı niteliği ile kamu harcamaları ile gelirler (vergileendirme) arasında bir bağ oluşturur. Faydanın maliyetleri aşaması gerektiğini vurgular.

Teorik Temelleri

Tarihi açıdan Maliyet-Fayda Analizinin kökeni XIX.yüzyıla kadar gider. İlk katkı 1840'larda, kamu yatırımlarının sosyal faydasını ölçmeyi amaçlamış olan Fransız mühendis-iktisatçısı J.Dupuit tarafından yapılmıştır. Analiz teorik temellerin bu kadar geriye gitmesine karşın, kamu yatırımlarında bir karar alma tekniği, verimlilik ölçütü olarak uygulanması yenidir. İlk olarak Amerika'da 1930'larda işsizlikle savaş için kamu yatırımlarının geliştirilmesi sırasında projelerde maliyet-fayda analizi önerilmiş, 1950 de su kaynakları ile ilgili araştırmalar aracılığıyla uygulamaya girmiştir. Daha sonra 1960'larda Bütçe Bürosu (iç bütçe ödenek önerilerini inceler) bu konuda ölçütler getirmiş devlet yatırımlarında, iktisadi analiz yapılması kamu harcamalarında zorunlu bir

usul olarak kabul edilmiştir.⁶ Teorik açıdan asıl gelişme 1960 sonrasında ve günümüzde olmaktadır.

MFA kısa bir ifade ile herhangi bir politikanın veya projenin sosyal fayda ve sosyal maliyetlerini ortak bir para cinsinden sayısal olarak, saptamaya ve bunları karşılaştırmaya çalışır. Dolayısıyla MFA ni uygulayan bir kamu kuruluşunun objektif fonksiyonu yani maksimize etmeğe çalıştığı miktar, topluma olan net faydasıdır, özel sektör işletmesinde ise net kişisel kaddedir.

Bu yöntem, özellikle bahis konusu projenin yarar ve maliyetlerinin para cinsinden ifadesinin büyük güçlükler çıkarmadığı durumlarda kullanılmaktadır. Yöntem esas olarak özel kesimin yatırım kararlarında çok kullanılan bir kıstasın kamu kesimine aktarılmasından ibaret sayılabilir. IIFA su kaynaklarından yararlanmada kamu yatırımları, için bir karar alma ölçütü gibi pratik bir gerekten doğduğu halde -teorik temellerini "Yeni Refah İktisadi" denilen gelişmelere borçludur.⁷

Dolayısıyla, MFA, Refah İktisadının Kamu Maliyesi'ne sakladığı bir planlama tekniği, bir analitik araç olarak nitelendirilebilir. Çünkü, 1950 sonralarına kadar klasik iktisatçılar tarafından Kamu Mal iyesi'nin konusu yalnızca "vergilendirme" veya "kamu gelirleri" olurken kamu harcamaları ile gelirleri arasındaki bağın kurulması Samuelson'un "Sosyal Mal Teorisi" ile mümkün olmuştur.

Onu, başta Musgrave olmak üzere, Olson, Dorfman, Margolis, Head gibi çeşitli yazarlar izlemişlerdir.⁸ İşte, Maliyet-Fayda Analizi, kaynak dağılımında etkinlik ve bölüşüm adaletini sağlayan bir analitik araç olarak Kamu Ekonomisindeki yerini almakta, projeler arasında birim maliyetlerine karşılık faydalarını göz önünde tutarak seçim yapmaktadır.

Yalnız, tek kamu yatırım ölçütü Maliyet-Fayda Analizi değildir. Onun dışında,, Maliyet-Etkinlik (Cost- Effectiveness), Program Bütçe (Output-Budgeting veya P.P.B.S) Yöneylem Araştırması (Operational Research) veya GSMH'den pay saptanması gibi karar analizleri de bulunmaktadır. Maliyet-Etkinlik Yöntemi,' projelerle ulaşılmak istenen belli bir amacın parayla ifadesinin mümkün olmadığı fakat bir başka kıstasla gösterilebildiği durumlarda kullanılma şansı taşımaktadır. Ölçüt', sözkonusu amaca ne ölçüde başarılı ve etkili olduğunu işaret etmektedir. Bu yöntemde ulaşılmak istenen hedefle ilgili etkinlik derecesi veri olarak alınır ve bu etkinliği sağlayacak projeler arasında en düşük maliyetli olan seçilir, ya da bunun tersine, aynı amaca yönelik değişik

⁶ Kenan Bulutoğlu, Kamu Ekonomisine Giriş (İstanbul: 1977), s.354

⁷ Güneri Akalın, Kamu Ekonomisi (Ankara : SBF, 1981) s.115 ,

⁸ Güneri Akalın, Kamu Ekonomisi (İstanbul: 1977) s.44

projeler etkinlik-fayda oranlarına göre sıralanır ve bu sıralamada en yukarıdan başlayarak, eldeki ödenek bitinceye kadar seçim yapılır. Böylece, belli bir maliyetle en yüksek etkinlik sağlayan projeler seçilmiş olur. Ancak, MFA ile faydaları ve maliyetleri birlikte değerlendirebilmek mümkün olmaktadır.

Burada, Maliyet-Fayda analizinin yükseköğretim harcamalarına uygulanışına ilişkin teorik çerçeve üzerinde kısaca durulacaktır.

Yükseköğretim Harcamalarına Uygulanması:

Maliyet-Fayda Analizinin (MFA) eğitim harcamalarına dolayısıyla yükseköğretim harcamalarına uygulanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan "Beşeri Sermaye Teorisi", eğitim ekonomisi yaklaşımlarından birisidir. "Beşeri Sermaye Teorisi", (a) Okul eğitimi (Schooling), (b) iç ve dış göç, (c) sağlık, (d) hizmetçi eğitim (on the job education) (e) ekonomik bilgi edinme (economic information) konularında yapılan harcamaları inceleyen iktisadi analiz aracıdır.

Beşeri Sermaye

Beşeri sermaye, bireyin sahip olduğu bilgi ve becerilerin bireye mal olmuş vasıfların değeri olarak tanımlanabilir.

Kişilerin sahip oldukları bilgi ve beceriler kişilerde fizik sermayeye benzer bir sermaye türünü oluşturmak çadır. Kişilerce içerilmiş olan bu bilgi ve beceriler, yukarıda sayılan örgün eğitim (okul eğitimi) işbaşında eğitim, sağlık, iş olanaklarının araştırılması, göç ve mobilite yollarıyla geliştirilebilir. Bu alanlara yapılan harcamalar, fizik sermaye yatırımlarına benzer bir yatırım niteliği taşımaktadır. Beşeri Sermayeye yapılan bu yatırımlar sonucu kişinin üretkenliği artar ve kişi daha yüksek düzeyde gelir elde eder.

Beşeri sermaye, sorununu ilk gündeme getirip tartışanlar S.R.Kuznetz ve M. Friedman olmuşlardır. Teorik çatıyı kurma gayreti ise T.W Schultz ' dan gelmiştir.⁹ Beşeri sermaye taraftarlarınca, beşeri sermayeye yapılan yatırımların getirişi tıpkı diğer yatırımların getirileri gibi ölçülebilir ve değerlendirilebilir bir nitelik taşımaktadır şeklinde ifade edilmektedir. Beşeri sermaye, bu- şekilde ifade edilirken, sermayenin belli bir andaki her hangi bir stok olup gelecekte hizmet akımını sağlayan öge tanımından hareket edilmektedir. Bu tanıma göre, eğitim veya yükseköğretim harcamaları yatırım sayılır, çünkü yükseköğretim mezunlarının ömür-boyu gelirleri lise mezunlarına bakışla artar.

⁹ Güneri Akalın, Kamu Ekonomisi (Ankara: SBF, 1981) s. 163 S. W. Schultz, Economic Value of Education, Nev/york, Columbia, U.P. 1963

Beşeri Sermayenin Hesaplanması

Eğitimin yatırım olduğu iddialarının en büyük dayanağı, bireye yapılan eğitim harcamaları ile kişisel kazanç arasında her eğitim kademesinin aşılması, bir öncekine kıyasla ücret farkı yaratarak, kişinin "ömür-boyu net kazancını" arttıracığı şeklinde bir korelasyonun bulunmasıdır.

Yalnız, bu bağıntı ücretin marjinal verimliliğe eşit olduğu varsayımından hareketle kurulmaktadır.

Oysa, pazar mekanizmasının işlediği bir toplumda, istihdam dolayısıyla elde edilen kazançların dağılımı, cinsiyet, ırk, doğal yetenek, aile olanakları, sosyal çevre, eğitimin süresi ile kalitesi ve çalışma hayatında çalışılan kesim, sanayi dalı, firmanın hacmi ve istihdam statüsü gibi karmaşık faktörlerin karşılıklı ilişkilerine bağlıdır.

Beşeri Sermaye Teorisinin katkısı bu kazanç farklarının bir kısmının eğitimin getirişi ile açıklanabileceğidir. Denison ve Becker gibi yazarlar, A.B.D. için yapılmış araştırmaları temel alarak, eğitim düzeyleri farklı kişiler arasındaki kazanç farklarının % 66'sının eğitimin getirisinden doğduğunda birleşmektedirler. % 33'ünün ise eğitim dışı nedenlerle meydana geldiği kabul edilmektedir. Fakat bu oranlar 'evrensel nitelik taşımamaktadır, çünkü üniversitelere girişin sınavlarla sınırlandırıldığı, fırsat eşitliğinin bulunmadığı az gelişmiş ülkelerde lise ve üniversite mezunları arasındaki ücret farklarına, eğitimin katkısının 2/3'ün altına düşeceği savunulmaktadır. Kapsam olarak ele alınan yükseköğretim, "genel eğitim" dir. Yani yükseköğretim kişinin verimliliğini, istihdam edilebileceği bütün işletmeler açısından, makro düzeyde yükseltir. Bu bakımdan işletmelerin değil, yükseköğretimden yararlanan bireyin veya devletin finanse ettiği eğitimidir.

Bazı yükseköğretim türleri "Spesifik eğitim" olduğundan eğitilen kişinin verimliliğini yalnız belli işletmelerde istihdam edilmesi durumunda artırır. Örneğin harp okullarında muharip sınıfların eğitimi gibi. Bu özel (spesifik) eğitimi ise belli işletmelerin finanse etmesi gerekmektedir.

Burada basitleştirici bir varsayımda bulunarak, kişinin marjinal verimliliği ile ücreti arasında bir eşitlik bulunduğu kabul edilmektedir.

$$MP = W$$

Bir Yükseköğretim mezununun ömür boyu net kazancı iki parçadan meydana gelir:

¹⁰ Güneri Akalın, Kamu Ekonomisi (Ankara: SBF, 1981) s. 171

(i) Yükseköğretim görmeseydi, lise mezunu olarak elde edeceği ömür-boyu-net-kazanç-farkı ($=E_{t_0}$)

(ii) Yükseköğretim mezunu olarak, lise mezunlarına akışla elde edeceği, ömür-boyu-kazanç-farkı ($=dE_t$)

Burada kısaca yükseköğretim maliyetleri üzerinde duralım:

(I) Yükseköğretim gören kişiye, devlet ve aile bütçesinden, öğrenimi dolayısıyla yapılan doğrudan harcamalar: Yükseköğrenimin doğrudan maliyeti ($=h$)

($\sum h_t$) birkaç kalemden oluşur.

(a) Sosyal Doğrudan Maliyet ($=L$):

Yıllık yükseköğretim hizmetinin devlete maliyeti olup, bu kategoriye giren kalemler şunlardır:

- Muhafaza ve işletmeye giren toplam faktörlerin maliyeti: (kira, öğretmen ve personelin maaşları)

- Amortismanlar

- Fizik yatırımlar üzerinden hesaplanacak faiz tutarı.

(b) Kişisel Doğrudan Maliyetler ($=f$)

- Kayıt ve dönem harç resimleri

- Kitap ve ders araçları masrafları

- Okul için gerekli taşıt masrafları

Böylece yükseköğretim doğrudan maliyeti=

$$\sum_{t=18}^{22} h_t = \sum_{t=18}^{22} (L_t + f_t)$$

(II) Yükseköğretim gören kişinin, bu öğrenimi dolayısıyla vazgeçtiği lise mezunlarına ödenen asgari dört yıllık ücret toplamı: yükseköğretimin dolaylı maliyeti ($=m$)

Şimdi de yükseköğretim mezunu kişinin ömür-boyu-net-kazancını hesaplayalım: ($=\sum E_t$)

$$\sum E_t = \sum (m_t + h_t)$$

Önemli olan yükseköğretimin yarattığı ömür-boyu-ek-net kazancın, kapitalize değerini elde etmektir.

Bunun için net hali hazır değer hesaplanması gerekir.

$$NHD = \sum_{22}^{30} \frac{dE_t - C_t}{(1 + i)^t}$$

Burada dikkat edilmesi gereken husus, hesaplanmak istenen beşeri sermaye, yükseköğretim mezununun, ancak yükseköğretimi dolayısıyla sahip olduğu miktardır.

Beşeri Sermayenin Finansmanı

Günümüzde eğitim hizmetleri genellikle kamu ekonomisinde sunulmaktadır. Eğitim hizmetlerine ayrılan kaynaklar da, kişilerin kendi gelirlerine dayanan talebinin de rolü olmakla birlikte, belirleyici olan devlettir. Eğitimin kamu ekonomisinde finanse edilmesinde çeşitli nedenler etkili olmuştur. İktisadi kaynakların daha rasyonel kullanımını sağlamak, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin en yetenekli öğrencilerin eğitim görmesine engel olmasına meydan vermemek yani nüfusun optimal kullanımını sağlamak, sanayi firmalarını eğitim maliyetlerinden kurtarmak gelir eşitsizliğinden doğan eğitim görme farklılaşmasını önlemek gibi etmenler derece derece etkili olmuştur.

Eğicimi, kişiler daha yüksek gelir elde etmek ya da bilgili olmak, prestij ve eğitilmiş olmanın diğer tatminleri için talep ederken toplum ise eğitilmiş kişileri üretimi geliştirecek, sürdürecektür hünere insanlara ihtiyaç duyduğundan talep etmektedir.

Dolayısıyla eğitim, yalnızca eğitilenlere daha yüksek gelir sağlamakla kalmaz, teknolojik ilerlemeyi hızlandırır, keşifler, iktisadi yararları, lisanslar artar kısaca toplumun tüm verimliliği artar. Bu nedenle devlet eğitime olan talebi dikkate alırken, tüm kazançları dikkate alır, eğitim kaynaklarının tahsisinde etkinlik ölçütünü göz önünde bulundurarak gelir dağılımındaki bozukluktan etkilenmeleri önler.

Yükseköğretime kişi ve toplumun talebi ekonomik, tarihi, siyasi, sosyal faktörlerle belirlenirken, yükseköğretimin finansmanı ve kaynak

tahsisi konusu önem taşır.

Bir ülkede eğitime ya da yükseköğretime ayrılacak kaynakları:

a) Eğitimin nispi maliyeti

b) Sosyal tercihler

c) Milli gelir düzeyi

gibi öğeler belirler.

Eğer yükseköğretime yönelik kişisel talep kapasiteyi aşıyorsa; burada üç neden sözkonusu olabilir. Eğitimin nisbi maliyeti yüksektir, kişisel tercihler sosyal tercihleri aşmaktadır veya milli gelir düzeyi yeterli kaynak ayırmaya elverişli değildir. Ya da bu üç unsurun bir bileşkesi sözkonusudur. İşte üç unsur göz önünde bulundurularak yükseköğretimin finansman biçimini belirlemektedir. Yüksek öğretimin finansman-, biçimi ülkeden ülkeye gelişmişlik düzeyine göre değişmekle birlikte üç grupta toplanabilir.¹¹

(1) Yükseköğretim harcamalarının devletçe finanse edilmesi yolu: **Doğrudan Finansman**: Yükseköğretimin örgütlenmesini de devlet üzerine almıştır. Bu yol İsveç, Norveç gibi ülkelerde uygulanmaktadır.

(2) Yükseköğretimin kişi ve toplum açısından yararları göz önünde bulundurularak (karma mal niteliğine daha uygun düşen) kamusal harcamaların bir kısmının veya tamamının fiyatlandırılarak harç ve resimlerle öğrencilerden tahsilleri; **Kısmi Finansman**. Anglo Sakson ülkeleri bu görüşü kabul etmişlerdir. İngiltere'de öğrencilerden harç alınmakla, birlikte; yoksul ailelerin çocuklarına, harç ve bursları mahalli idarelerce hibe biçiminde, karşılıksız olarak verilmektedir.

(3) Üçüncü yol: **Dolaylı Finansman** biçimidir. Yükseköğretim hizmetinin üretimini devlet veya özel kesim üzerine almaktadır.

Özellikle Friedman ve taraftarlarının önerilen bu üç yol, finansman almaşıkları olup, yükseköğretimden kimlerin yararlanacağına ilişkin bir ölçüt getirmemektedir. Yükseköğretime olan talebe ve arza bağlı olarak finansman yolu belirlenmektedir.

Türkiye'de 1984-1985 Öğretim Döneminde yükseköğretim finansmanında (vergi+harç) karma finansman yolu seçilmiştir.

¹¹ Güneri Akalın, Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması (Ankara: SBF, 1979) s.96

BÖLÜM III

MALİYET-FAYDA ANALİZİNİN TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNE UYGULANMASI

Son yıllarda Türkiye'de Yükseköğretime giriş, dolayısıyla yığılma sorunu ve mezun olduktan sonra "diplomasız işsiz" olarak kalan 18-24 yaş grubunun problemleri, önemli ölçüde dikkatleri üzerinde toplamaktadır.

Türkiye, yükseköğretim gören 20-24 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı itibarıyla, dünya ülkeleri arasında oldukça alt sıralarda yer almaktadır.

Örneğin 1983 yılında yükseköğretim gören 20-24 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı % 7 iken, ABD'nde % 56, İngiltere için % 20, Yunanistan için % 17, Irak için % 10 civarındadır.¹²

Türkiye, okullaşma oranı itibarıyla dünya ülkeleri arasında alt sıralarda yer almakla birlikte, gerçekleşen okullaşma oranları genellikle plan hedeflerinin üzerinde olmuştur. Çizelge (I) de kalkınma planlarında hedeflenen okullaşma oranları ile gerçekleşen oranlar gösterilmektedir.

ÇİZELGE I
YÜKSEKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI

<u>Plan Dönemi</u>	<u>Hedeflenen Okullaşma Oranı</u>	<u>Gerçekleşen Okullaşma Oranı</u>
B.B.Y.P	2.7	5
İ.B.Y.P	6.3	6.8
Ü.B.Y.P	9	10.1
D.B.Y.P	15	8.2
B.B.Y.P	12	-

DPT. Beş Yıllık Kalkınma Planları

Görüldüğü gibi, ilk üç plan döneminde okullaşma oranı hedefleri aşılmış, ancak dördüncü plan döneminde görülen okullaşma oranının gerisinde kalınmıştır. Beşinci Beş Yıllık Plan dönemi için ise % 12'lik bir hedef belirlenmiştir.

Ayrıca, ülkemizin orta öğretim kademesinin özelliği ve sosyo-kültürel yapısından kaynaklanan üniversite kapısında yığılma probleminin, 1982 yılından sonra, kayıt kontenjanlarında sağlanan artışa rağmen önemini koruduğu görülmektedir.

1985 yılında ÖSYM sınavına başvuran 480.648¹³ öğrenciden ancak

¹² Bkz. World Development Report, World Bank, 1985 s.236-237

¹³ Vural Savaş ve Nesrin Ertel Türk Yükseköğretim Sistemi Ekonomik Açıdan

156.431'i yükseköğretime yerleştirilebilmiştir. 1982 yılında yükseköğretime kabul oranı % 18 iken, 1985-1986'da % 32.4 olmuştur. Bu artış, yükseköğretimde eğitimin ve öğretimin kalitesi, dersane kapasitelerinin yetersizliği, öğretim elemanlarının azlığı sorunlarını gündeme getirmiştir.

Ayrıca, özellikle 1984-1985 öğretim döneminden itibaren uygulamaya konulan harçlar sistemi ile, öğrenci başına harcama (maliyet), hizmetin etkinliği, harçların etkisi, Harçlar Fonu Uygulaması tartışma konularının belli başlıcalarını oluşturmaktadır.

Bu bölümde, Güneri Akalın'ın "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" adlı araştırma modeli çerçevesinde, 1985 yılında Harçlar uygulamasıyla birlikte Türk Yükseköğretim harcamalarına Maliyet-Fayda Analizinin uygulanması üzerinde çalışılmaktadır.

Araştırmada kullandığımız veriler, 1985 yılına ilişkindir. Üniversitelerin harcamaları, öğrencilerin sayısı, vazgeçilen gelir (aylıklar) göz önünde tutularak dört yıllık öğretim esas alınmıştır. Aşağıda maliyet kazanç verileri, kullanılan tanımlamalar ve ölçütler itibarıyla gösterilmektedir.

Maliyetlere İlişkin Hesaplamalar

Doğrudan Maliyetler

Doğrudan Sosyal Maliyet

Doğrudan sosyal maliyetler için Maliye ve Gümrük Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesapları ve Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Yükseköğretim Hizmetleri Dairesi verileri kullanılmıştır, çizelge II de öğrenci başına doğrudan yıllık sosyal maliyetler sunulmaktadır.

Doğrudan sosyal maliyet, bütçeden üniversite adına yapılan harcamalar tutarını göstermektedir. Çalışmada ödenekler yerine kesin harcamalar veri olarak kullanılmıştır.

Öğrenci başına doğrudan sosyal maliyet, kesin harcamaların toplam öğrenci sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanmıştır.

Yıllık doğrudan sosyal maliyetin* (SM_t) dört yıllık toplamı

22

$$\sum_{t=18} SM_t = 366.094 \times 4 = 1.464.376.-TL \text{ dır.}$$

Böylece dört yıllık yükseköğretim hizmetinde öğrenci başına harcama miktarı 1.464.376.-TL olmaktadır.

Öğrenci başına harcama miktarını yıllara göre gösteren Çizelgeler ekte sunulmuştur.

Buna göre, üniversitesi harcamalarının üniversite öğrenci sayılarına bölünmesi suretiyle elde edilen öğrenci başına harcamaların (birim maliyet) yer aldığı Çizelgeler incelendiğinde bir öğrenciye düşen harcamanın Türkiye genelinde 1982 yılında ortalama olarak 244.663 TL. iken yıldan yıla artarak 1985 yılında 366.094 TL.a yükseldiği görülmektedir.

Açık öğretimin dahil edilmemesi halinde, bu rakamlar 1982 yılında bir öğrencinin maliyeti 268.717 TL. iken, 1985 yılında 463.866 TL. olmaktadır.

Açık öğretim uygulaması öğrenci başına harcamanın birim maliyeti) gerek Türkiye genelinde, gerekse Anadolu Üniversitesi için düşürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim Anadolu Üniversitesinde birim maliyet rakamları incelendiğinde bunların Türkiye ortalamasının beşte biri dolayında olduğu görülmektedir.

Öğrenci başına harcama açısından üniversiteler arasında yapılacak karşılaştırma, kuruluşunu tamamlamış üniversiteler yanında, yeni kurulan, bu nedenle öğrencisi, az, yatırımı fazla üniversitelerin varlığı nedeniyle fazla anlamlı olmamaktadır.

Kuruluşunu tamamlamış birkaç üniversite ele alındığında, örneğin Hacettepe Üniversitesi'nde 1985 yılında öğrenci başına harcamanın 654.251 TL. Ege Üniversite'nde 658.012 TL., Boğaziçi Üniversitesi'nde 612.567 TL., İstanbul Üniversitesi'nde 534.860 TL., Ankara Üniversitesi'nde 426.797 TL. olduğu görülmektedir.

Yeni kurulmuş olan üniversitelere bakıldığında bu üniversitelerin öğrenci başına harcamalarının Türkiye ortalamasının yaklaşık 3 kat üstünde olduğu görülmektedir. 1985 yılı için İnönü Üniversitesi'nde öğrenci başına harcama 1.240.680 TL., Cumhuriyet Üniversitesi'nde 923.698 TL. Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 846.445 TL. olarak bulunmuştur.

ÇİZELGE II
1985 Yılında Üniversitelerin Harcamaları
ve Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

Üniversiteler	Bütçe Kesin Harcamaları	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Başına Harcama
Akdeniz	2.622.111	6.146	426.637
Anadolu	7.488.968	110.870	67.547
Ankara	13.744.997	32.205	426.797
Atatürk	8.543.925	14.628	584.080
Boğaziçi	3.076.308	5.022	612.567
Cumhuriyet	3.539.612	3.832	923.698
Çukurova	5.769.940	10.726	537.940
Dicle	3.292.413	6.917	475.989
Dokuz Eylül	5.938.880	23.137	256.683
Ege	9.475.371	14.400	658.012
Erciyes	3.497.159	4.802	728.271
Fırat	3.436.109	4.608	745.683
Gazi	8.755.224	34.210	255.926
Hacettepe	14.124.635	21.589	654.251
İnönü	2.073.176	1.671	1.240.680
İstanbul	20.024.635	37.439	534.860
İstanbul Teknik	8.078.487	17.278	467.559
Karadeniz	3.512.134	8.921	393.693
Marmara	5.482.682	15.640	350.555
Mimar Sinan	1.928.552	2.529	762.575
Ondokuzmayıs	3.908.623	7.124	548.656
Orta Doğu Teknik	9.131.951	15.838	576.585
Selçuk	4.016.914	12.702	316.243
Trakya	2.283.087	7.398	308.609
Uludağ	6.228.343	15.989	389.539
Yıldız	3.320.665	12.336	269.185
Yüzüncü Yıl	1.233.270	1.457	846.445
TOPLAM	164.528.171	449.414	366.094

Kaynak: 1985-1986 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 1986 s.8-12

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Harcama İstatistikleri (1980-1985)

1.Sütun Ortalaması / 2. Sütun Ortalaması= 366.094.-TL

Doğrudan Kişisel Maliyet

- Kayıt ve dönem harç ve resimlerini
- Kitap ve ders araçları masraflarını
- Okul için gerekli taşıt masraflarını kapsamaktadır.

Ancak, doğrudan kişisel maliyetin (KM_t) hesaplanmasında 1985 yılında verilen kredi tutarı ayrıca 1984-1985 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan harç ödemeleri veri olarak alınmıştır. Kredinin enflasyon karşısındaki düşüklüğü göz önünde bulundurularak 8 aylık akademik yıl yerine 12 aylık, tam bir yıllık ödeme göz önünde bulundurulmuştur.

$$\sum_{t=18}^{22} K_r = 46 \times 100^* \times 12 \times 4 = 220.800.-TL$$

Bakanlar Kurulunun 23 Ekim 1984 tarih ve 18554 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kararına göre, harç uygulamasının başladığı ilk öğretim yılı olan 1984-1985 yılından sonraki öğretim yıllarına göre alınacak harç tutarları Çizelge III de gösterilmektedir, öğretim dalları beş bölümde gruplandırılmıştır.

*Heryıl belirlenen memur katsayısının 100 ile çarpımı bir öğrencinin alacağı kredi miktarını gösterir.

ÇİZELGE III
ÖĞRETİM DALLARINA GÖRE ALINACAK HARÇ TUTARLARI

	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	HARÇ MİKTARLARI		
		1984-85	1985-86	1986-87
I.GRUP	Tıp Fakülteleri	50.000	100.000	100.000
II.GRUP	Diş Hekimliği, Eczacılık, Veteriner Fakülteleri	40.000	80.000	80.000
III. GRUP	Tıbbi Biyolojik Bilimler Eğitim- Öğretim Programı, Mühendislik- Mimarlık Fakülteleri, Fen, Ziraat ve Orman Fakülteleri, Fen- Edebiyat Fakülteleri (Fen Programları)	35.000	70.000	70.000
IV. GRUP	Hukuk, Siyasal Bilgiler, Siyasal Bilimler, İktisat, İşletme, İktisadi ve İdari Bilimler, Dil, Tarih, Coğrafya, Fen-Edebiyat (Edebiyat ve Sosyal Bilimler prog.) Eğitim, Eğitim Bilimleri, Mesleki Eğitim, Teknik Eğitim, Güzel Sanatlar, İlahiyat Fakülteleri	20.000	40.000	40.000
V.GRUP	Yabancı Dil Destek Birimleri, Yabancı Dil Hazırlık Sınıfları, Konservatuarlar Dört Yıllık Yüksek Okullar, İki Yıllık Yüksek Okullar, Hazırlık Okulları, Açık Öğretim Fakültesi	10.000	20.000	20.000

Çalışmada I. ve IV. gruplar için nominal ve reel harç tutarları ayrı ayrı hesaplanmıştır.

I Grup

Tıp Fakültesi İçin*

$$\text{Nominal harç tutarı } \sum_{t=18}^{24} TH_n = 80.000 \times 6 = 480.000.-\text{TL}$$

$$\text{Doğrudan kişisel maliyet} = 220.800 + 480.000 = 700.800.-\text{TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Reel harç tutarı}^{**} &= \sum_{t=18}^{24} TH_r = \frac{80.000}{(1 + 0.35)^8} = \frac{80.000}{11.032.404} \\ &= 7251.37.-\text{TL} \end{aligned}$$

$$\text{Reel harç tutarı} = 7251 \times 6 = 43.506 \text{ TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Doğrudan kişisel maliyet} &= 220.800 + 43.506 \\ &= 264.306 \text{ TL} \end{aligned}$$

IV. Grup

Sosyal Bilimler

$$\text{Nominal Harç Tutarı} = \sum_{t=18}^{22} TH_n = 40.000 \times 4 = 160.000.-\text{TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Doğrudan Kişisel Maliyet} &= 220.800 + 160.000 \\ &= 380.800.-\text{TL} \end{aligned}$$

* 1985 yılındaki harç miktarının tüm öğretim yılları için geçerli olduğu varsayılmıştır. Nitekim 1986-1987 öğretim yılı için de aynı harç dilimlerinin uygulanması karara bağlanmıştır.

** Öğretim dallarına göre alınacak harçların yarısı borç senedi, diğer yarısı da nakit olarak alınmakta, nakden ödenecek bölümü üç eşit taksitte ödenirken uzun vadeli faizsiz borç senedi ile ödenecek olan kısmın öğrencilerin eğitim programlarını tamamlamalarından iki yıl sonra başlamak üzere yılda üç eşit taksitte olmak üzere yükseköğretim programının normal eğitim süresi kadar yıl içinde faizsiz olarak % 5 senet payı ile tahsil edilmesi öngörülmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Reel Harç Tutarı} &= \sum_{t=18}^{22} TM_r = \frac{40.000}{(1+0.35)} = \frac{40.000}{6.0534451} \\ &= 6607.81.-\text{TL} \\ &= 6607 \times 4 = 26428.-\text{TL} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Doğrudan Kişisel Maliyet} &= 220.800 + 26.428 \\ &= 247.228.-\text{TL} \end{aligned}$$

Dolaylı Maliyetler

Bu kalem, yükseköğretim öğrencilerinin eğitimleri süresince çalışmayarak vazgeçtikleri kazanç tutarıdır.

Dolaylı kişisel maliyetlerin hesabında, 1985 yılında Devlet Personel Kanunu'nca lise mezunlarına ödenen en düşük net maaş tutarı (13/3) vazgeçilen gelir olarak kabul edilmiştir. Bu en az aylık tutarının dört yıl içinde sabit kaldığı varsayılmıştır. Kişisel getiri haddi hesaplanırken, vergi ve kesintilerden sonra ele geçen net maaş, sosyal getiri haddi hesaplanırken brüt maaş esas alınmıştır.

Dolaylı Kişisel Maliyet

$$\sum_{t=18}^{22} K_{DM} = 29.114 \times 12 \times 4 = 1.397.472.-\text{TL}$$

Toplam Kişisel Maliyet

Tıp Fakülteleri (I.) Grup İçin

$$\text{Toplam Kişisel Maliyet} = \text{Doğrudan Kişisel Maliyet} + \text{Dolaylı Kişisel Maliyet} + \text{Harç Tutarı}$$

Toplam Kişisel Reel Maliyet

$$\begin{aligned} \sum K_M &= \sum K_r + \sum K_{dm} + \sum SH_n \\ &= 220.800 + 1.397.472 + 264.306 \\ &= 1.882.578.-\text{TL} \end{aligned}$$

Toplam Nominal Maliyet

$$\begin{aligned}\sum K_M &= \sum K_r + \sum K_{dm} + \sum SH_n \\ &= 220.800 + 1.397.472 + 700.800 \\ &= 2.319.072.-TL\end{aligned}$$

Sosyal Bilimler (IV.Grup)

Toplam Reel Kişisel Maliyet

$$\begin{aligned}\sum K_M &= \sum K_r + \sum K_{dm} + \sum SH_n \\ &= 220.800 + 1.397.472 + 247.228 \\ &= 1.865.500.-TL\end{aligned}$$

Toplam Nominal Kişisel Maliyet

$$\begin{aligned}\sum K_M &= \sum K_r + \sum K_{dm} + \sum SH_n \\ &= 220.800 + 1.397.472 + 380.800 \\ &= 1.999.072.-TL\end{aligned}$$

Dolaylı Sosyal Maliyet

$$\sum S_{DM} = 35.070 \times 12 \times 4 = 1.683.360.-TL$$

Toplam Sosyal Maliyet

$$\sum S_M = \sum SM_b + \sum K_r + \sum DM$$

$$= 1.460.376 + 220.800 + 1.683.360 = 3.364.536.-TL$$

Çizelge 4 de Türk Yükseköğretiminin Sosyal ve Kişisel Maliyetleri toplu bir şekilde sunulmaktadır.

ÇİZELGE 4
Türk Yükseköğretiminin
Sosyal ve Kişisel Maliyetleri
(1985 Yılı) (TL)

Maliyetler	Kişisel	Sosyal
Doğrudan Maliyet	247.228	1.464.376
Dolaylı Maliyet (Vazgeçilen Gelir)	1.397.472	1.683.360
Toplam Maliyet	1.865.500	3.364.536

Kazançlara İlişkin Hesaplamalar

Kazanç verilerini elde etmek için 657 sayılı Devlet Personel Kanunu'nun aylıklara ilişkin çizelgeleri gözönünde bulundurulmuştur. Aşağıda Çizelge (5) de lise ve üniversite mezunlarının ömür boyu kazançları toplu şekilde gösterilmektedir.

ÇİZELGE 5
Kişisel ve Sosyal Kazançlar
(1985 Yılı)

(TL)

	Lise Mezunları (1)	Üniversite Mezunları (2)	Yükseköğretimin Sosyal Getirisi (3) = (2) – (1)	Yükseköğretimin Kişisel Getirisi (4 = Net Maaş)
Ömür Boyu Kazanç	39.570.600	56.796.300	17.225.700	43.129.650

Bu Çizelge, Devlet Personel Kanunu çizelgelerindeki aylıklardan Üniversite ve Lise mezunlarına ödenen yıllık tutarların hesabı ve bunun farkının bulunması (3) ve vergi ve diğer kesintilerin düşülmesi suretiyle düzenlenmiştir.

Ortalama çalışma süresi 30 yıl olarak kabul edilmiştir. 50 yaşına gelip 25 yıl çalışmış olan kişinin emeklilik aylığına hak kazanması göz önünde bulundurularak bu varsayım yapılmıştır.

(Ömür Boyu Sosyal Kazanç Farkı) = 17.225.700.-TL

(Ömür Boyu Kişisel Kazanç Farkı) = 43.129.650.-TL

Çizelge (6) da toplam Sosyal ve Kişisel Kazanç ve Maliyetleri topluca görülmektedir.

ÇİZELGE 6
Türk Yükseköğretiminin Kişisel ve Sosyal
Kazanç ve Maliyetleri
(1985 Yılı) (TL)

	Kişisel	Sosyal
Kazanç(Fayda)	43.129.650	17.225.700
Maliyet	1.865.500	3.364.536
Net Kazanç	41.264.150	13.861.164

Bu verilerden yararlanarak sosyal net hali hazır değer hesaplanmıştır. Net hali hazır değer, net kazancın kapitalize değeridir.

$$NHD = \sum_{t=1}^{30} \frac{dE}{(1+i)^t} - K$$

$$NHD = \sum_{t=1}^{30} \frac{dE - Ct}{(1+i)^t}$$

$$= - 3.364.536 + \dots + \frac{32.047}{(1+0.15)^2} + \dots + \frac{54.270}{(1+0.15)^{20}}$$
$$= \frac{73.252}{(1+0.15)^{30}} = 8.055.239 \text{ TL.}$$

Bunun anlamı bir yatırım olarak eğitimin kapitalize değerinin 8.055.239 TL. olduğudur.

Fayda/Maliyet oranlarını hesaplırsak:

$$F/M \text{ (Kişisel)} = \frac{\text{Kişisel Kazanç}}{\text{Kişisel Maliyet}} = \frac{43.129.650}{1.865.500} = 23.06$$

$$F/M \text{ (Sosyal)} = \frac{\text{Sosyal Kazanç}}{\text{Sosyal Maliyet}} = \frac{17.225.700}{3.364.536} = 5.11$$

Sonuç olarak, sosyal bakımdan yükseköğretime aşırı yatırım mevcuttur denilebilir. Kişisel fayda/maliyet oranını aşmış olması, Devletin üniversitelere fon ayırırken alması-secimler karşısında kaldığını göstermektedir.

Eğitim sistemi içerisinde yükseköğretim harcamalarının alması İlk, orta, lise, teknik öğretim harcamalarının arttırılmasıdır.

Böylece, Güneri Akalın'ın "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" araştırma modelini 1985 yılma uyarlayıp, harçları maliyetler içinde değerlendirerek yapılan çalışma sonunda ulaşılan sonuçlar adı geçen araştırmacının 1970 yılı için yaptığı araştırmadan çok farklı olmamıştır.

Harçların, Devletin kaynak aktarımında yükünün hafifletilmesi yolunda bir etkisi olmamıştır denilebilir. Öğrencilerden alınan harçlar sembolik olarak değerlendirilmiştir.

Uygulanan model sonuçları değerlendirildiğinde, üniversitelere yeterince kaynak tahsis edilemediği söylenemezken öğrencilerin veya velilerin yükseköğretim için ödeme gücünün' olduğu, bunun büyümeye paralel olarak arttığı söylenebilir.

Üniversiteye giriş sınavlarında paralı okullar, kolejler, eğitimlerinin kalitesinden ötürü büyük bir üstünlük sağlamaktadırlar. Çünkü bu tip okullarda öğrenci başına harcama, genel Devlet liselerinin birkaç katıdır. Orta eğitimde daha yüksek bir beşeri sermaye birikimi yapanlar, yükseköğretime hak kazanmaktadırlar. Bu nedenle, önemli olan gelir dağılımında adaletin sağlanarak her öğrenci başına aynı miktar harcamanın yapılmasıdır.

Bunun için, Güneri Akalın sözkonusu çalışmasında, yükseköğretimin vergilerle ve harçlarla karma finansmanı önermektedir.

Bu karma finansmanda, yıllık öğrenci maliyeti (amortismanlar dahil) vergiler ve harçlar arasında bölünmelidir. Yıllık öğrenci maliyetinin 2/3'ünün öğrenciler tarafından, 1/3'ünde hazinece karşılanması gereklidir.

Ancak, 1984-1985 Öğretim döneminde Harç uygulaması ile maliyet bedelinin beşte birinin öğrenciler tarafından karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

BÖLÜM IV

TÜRK YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARININ MALİ AÇIDAN ANALİZİ

Türk Yükseköğretim harcamalarının mali açıdan analizine geçmeden önce Türk Yükseköğretiminin gelişimi, dolayısıyla sistemini görmek gerekmektedir.

Türk Yükseköğretim Sistemi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 4 Kasım 1981 tarihin de kabul edilerek Türk Yükseköğretim sisteminde köklü yapısal değişiklik gerçekleştirilmiş tüm yükseköğretim kurumları bu Kanun çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

Bu Kanunla, yükseköğretim; Milli Eğitim sistemi içinde orta öğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim ve Öğretimin tümü olarak tanımlanırken, üniversite bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul, benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu olarak belirtilmektedir.

Yükseköğretim Kanununun geçici 28 inci maddesi, yükseköğretim kurumlarının yeniden düzenlenmesini öngörmüştür. Bu amaçla 22 Haziran 1982 tarihinde, yükseköğretim kurumlarını yeniden düzenleyen, "Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname" çıkarılmış ve bu Kararname 28 Mart 1983 tarihinde 2809 sayılı kanunlaştırılmıştır.

Böylece 2809 sayılı Kanun ile (41 sayılı Kararname) özel kanun hükümlerine tabi olan Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları dışındaki tüm yükseköğretim kuruluşları Yükseköğretim Kurulu'na (YÖK)'e bağlanmış bulunmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2880 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin c bendinde "Yükseköğretim Kurumları; Üniversiteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezleri olarak tanımlandığı görülmektedir.

Türk Yükseköğretim Sistemine getirilen bu yeni düzenlemeye göre, 1982 sonrası yükseköğretim sistemi, 27 Üniversite*, 32 türde 184 Fakülte,

* Bilkent üniversitesi dahil edilmemiştir.

25 türde 103 Enstitü, 26 tür de 127 Yüksekokul ve beş Konservatuardan oluşmaktadır.**

Yüksekoğretimin Tarihi Gelişimi

Yüksekoğretimin teşkilatlanmasını görmek için 1729 lara kadar geriye gitmek gerekmektedir. Modern eğitimin yükseköğretim düzeyinde ülkemize girişi askeri ihtiyaçlar-dan kaynaklanmıştır. 1729'larda "Kumbarahane" ve "Handesehane" okullarının açılmasıyla yükseköğretimin bugünkü kurumsal yapısının temeli atılmıştır. Bu okullar daha sonra 1773'de "Mühendishane-i Bahri Hümayun" adı altında yükseköğretim kurumuna dönüşmüş, 1795!de de Kara Mühendisliği ayrı bir eğitim dalı olmuştur. 1826 yılında "Tıp-hane-i Amire ve Cerrah ane-i İlemure" adlı askeri tıp okulu açılmıştır. Bunları izleyen, 1864-1870 döneminde "Mektebi Mülkiye" "Mektebi Tıbbiye" ve öğretmen okulları gibi sivil yüksekokullar hizmete sokulmuştur.

Türk toplumunun değişmesi içinde çağın gereklerine göre yükseköğretimin teşkilatlanması, 1900 yılında kurulan ve ilk üniversite niteliğini taşıyan "Darülfünun-u Şahane" ile yeni bir döneme girmiştir. Çünkü ilk "İlmi Muhtariyet"e bu Üniversite sahip olmuştur.¹⁴ Bu gelişme izlenirken Darülfünun'un yeniden düzenlenmesi ile Eczacılık Yüksek Mektebi, Dişçilik Yüksek Mektebi ve Hukuk Mektebi Darülfünun'a bağlanmıştır. 1889-1916 yılları arasında Dürülfunun'un yanı sıra sayıları 15'e ulaşan yeni yüksekokul ve meslek okulları açılmıştır.

Cumhuriyet dönemine girildiğinde genel ilkelerde birleşme amacıyla yükseköğretim alanında hukuki düzenlemelere geçilmiştir. 3 Mart 1924'de çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile medrese-mektep ikilemi ortadan kaldırılmış ve aynı yıl çıkarılan bir Kanunla Darülfünuna mali açıdan da tüzel kişilik kazandırılmıştır. 1927'de çıkarılan bir kararname ile Darülfünun'a girebilmek için lise mezunu olmak mecburiyeti getirilmiştir.

Yüksekoğretimdeki gelişme İstanbul'u yeni Türkiye'nin bilim merkezi haline getirirken, Kurtuluş Savaşından sonra kurulan Harp Okulu, Hukuk Mektebi, Musiki Muallim Mektebi ve Gazi Eğitim Enstitüsü ile ikinci sırayı Ankara almıştır.

Gerek İstanbul ve gerekse Ankara'daki dağınıklık, İstanbul'da Darülfünunun 1933 yılında İstanbul Üniversitesi şeklinde teşkilatlanmasıyla merkezleşmeye yönelinmiştir.

** Ek I de Üniversitelere bağlı Fakülte, Enstitü/ Merkez ve Yüksekokullar sunulmuştur.

¹⁴ Ramazan Taşdurmaz, Türkiye' de Yükseköğretimle İlgili Verilerin Değerlendirilmesi (Ankara: DPT; 1982) s.29

1940'lı yıllarda çeşitli Bakanlıklara bağlı yüksek-öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.

13 Haziran 1946 da çıkarılan 4936 sayılı Üniversi-teler Kanunu ile Üniversiteleşmede yeni bir dönem başlamıştır.

İstanbul'da İstanbul Üniversitesi dışında Yüksek Mühendislik Okulu, İstanbul Teknik Üniversitesine dönüşerek ikinci bir Üniversite ortaya çıkmıştır. Ankara'da çeşitli fakülteler Ankara Üniversitesi çatısı altında toplanmıştır. Bölgesel taleplerin artması karşısında 1955-1967 yılları arasında Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi, İzmir'de Ege Üniversitesi, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulmuştur.

Planlı dönemden sonra Üniversite sayısında hızlı bir artış olmuştur. 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi kurulmuş, 1971 yılında Robert Koleji Yüksekokulu Boğaziçi Üniversitesine dönüşmüş ve bunları 1973 yılından sonra Çukurova, Fırat, Anadolu, Diyarbakır, Cumhuriyet, Bursa, İnönü, Ondokuzmayıs, Selçuk ve Kayseri Üniversitelerinin kuruluşları izlemiştir.

Üniversite sayısındaki bu gelişmenin yanı-sıra, 1971'de başlayan çalışmalar yeni düzenlemeleri de kapsayacak şekilde 1973 yılında 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu değiştirilerek yerine 1750 sayılı Üniversiteler Kanununu getirecek şekilde gelişmiştir.

Günümüzde de 20.6.1973 tarih ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu yerini bir takım değişikliklerle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa bırakmıştır.

Yükseköğretim Bütçesinin Devlet Bütçesindeki Payı

Ülkemizde üniversiteler katma bütçe ile yürütülmektedir. Katma Bütçe kurumlarına tahsis edilen ödenekler, Katma Bütçe içinde (A) işaretli cetvelde, gelirleri ise (B) işaretli cetvelde gösterilmektedir.

Katma bütçe ile kamu hizmeti üreten üniversiteleri ayrı bir bütçeye kavuşturarak, hizmet sunumunu etkinleştirmek, hizmetten yararlananların katkısını sağlayarak öz kaynak yaratmak ve vergi adaletini sağlamak gibi amaçların yanı sıra, diğer yandan da yükseköğretim hizmeti veren kurumların siyasal iktidar değişmelerinden fazlaca etkilenmeden hizmetlerini istikrar içinde sürdürmeleri için özerklik sağlama amacı güdülmektedir.

Çizelge (7) de 1980-1986 döneminde yükseköğretim kurumlarının kesin harcama miktarları ve GSMH, Konsolide Bütçe, Katma Bütçe içindeki payları gösterilmektedir.

Görüleceği gibi, Yükseköğretim harcamalarının GSMH içindeki payı belirli bir oran dahilinde seyretmiş 1983 yılında binde 7 olan oran 1984,

1985, 1986 Mali yıllarında binde 6 düzeyinde kalmıştır.

1980 yılında 1 trilyon 115 milyar 500 milyon lira olan Konsolide Bütçe'den yükseköğretim kurumları 29.5 milyar lira civarında harcamada bulunmuşlardır. Bu tutar, Konsolide Bütçenin yüzde 2.6 sı kadardır.

Yükseköğretim harcamalarının konsolide Bütçe içindeki payları 1981 de yüzde 2.3, 1982 de yüzde 2.6 iken 1983 de yüzde 2.9'a yükselmiş 1984, 1985 yıllarında yüzde 2.7, 2.8 olarak devam etmiş 1986 yılında yüzde 3.3.'e yükselmiştir.

Katma Bütçe içindeki payları ise, yıllar itibarıyla 1983 de ani bir yüzde 2.2 lik yükselişten sonra sırayla yüzde 1.9, 1.4, 1.3 luk seyir izlemiştir.

Görüldüğü gibi yükseköğretim harcamalarının GSMH, Katma ve Konsolide Bütçe içindeki payı belirli bir oranı izlemiş, zaman zaman azalmalar görülmüş, GSMH, Katma ve Konsolide Bütçedeki önceki yıllara göre artışları izlememiştir.

ÇİZELGE 7
YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARININ GSMH, KONSOLİDE
VE KATMA BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLARI
(MİLYAR TL)
(1980-1986)

YILLAR	1 KONSOLİDE BÜTÇE HARCAMALARI	2 GSMH*	3 YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARI	4 KATMA BÜTÇE HARCAMALARI	3/1	3/2	3/4
1980	1115.5	4435.1	29.6	152.5	0.027	0.007	0.19
1981	1564.7	6553.6	35.9	262.5	0.023	0.005	0.14
1982	1689.6	8735.0	44.4	268.4	0.026	0.005	0.17
1983	2792.3	11551.9	(+) 82.5	365.6	0.030	0.007	0.23
1984	4078.0	18374.8	113.3	570.0	0.028	0.006	0.20
1985	5987.4	27715.2	167.0	1118.6	0.028	0.006	0.15
1986	7251.5	39678.9	245.3	1823.7	0.034	0.006	0.13

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor (1986) s.82 ve Kamu Hesapları Bülteni (1986) cetvellerinden düzenlenmiştir.

*Cari Üretici Fiyatlarıyla

(+) Gazi, Mamara, Mimar Sinan, Dokuz Eylül, Trakya, Akdeniz, Yüzüncü Yıl Üniversiteleri

Kurulduğunda Yükseköğretim harcamalarında ani bir artış görülmektedir

Yükseköğretim Kurumlarının Harcamaları

Üniversitelere ayrılan ödenek ve kesinleşen harcamaların yer aldığı Çizelge (8) incelendiğinde en büyük bütçe ödeneğine ve harcamasına sahip olan üniversitelerin İstanbul, Ankara, Hacettepe Üniversiteleri olduğu görülmektedir.

Üç Üniversitenin harcamaları toplamının yükseköğretim harcamaları içindeki payı 1980'de yüzde 51, 1981 de yüzde 49, 1982 de yüzde 45, 1983 de yüzde 32.6, 1984 yılında yüzde 32.1, 1985 de yüzde 29, 1986 da 27.8 ine sahiptir. (Çizelge 9)

Çizelge (9) da bütçe harcamaları açısından göze çarpan bir durum da yeni kurulmuş olan Yüzüncü Yıl, İnönü, Cumhuriyet, Fırat, Dicle, Marmara gibi Üniversitelerin yükseköğretim bütçesi içindeki paylarının azaldığı ya da aynı kaldığıdır.

Harcama Türlerine Göre Payları

Bu bölümde yükseköğretim kurumlarına ayrılan ödeneklerin harcamalar açısından analizine yer verilmektedir. Bilindiği gibi, bütçe ödenekleri harcama türü bakımından cari, yatırım, transfer ödenekleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Harcama kalemi açısından ise, ödenekler; personel giderleri, yolluklar, hizmet alımları, tüketim mal ve malzeme alımları, demirbaş alımları, makine teçhizat ve taşıt alımları, yapı tesis ve büyük onarım giderleri, diğer ödemeler ve transferler olmak üzere gruplandırılmaktadır. Bu harcama kalemlerinden, personel giderleri, yolluklar, tüketim mal ve malzeme alımları genellikle cari harcama türüne girerken, makina teçhizat ve taşıt alımları ile yapı, tesis ve büyük onarım giderleri yatırım harcamaları türüne girmektedir. Hizmet alımları ve diğer ödemeler kalemlerinin ise, yapılan harcamaya bağlı olarak bir kısmı cari harcama, bir kısmı da yatırım harcamaları olarak gerçekleşmektedir.

Üniversitelerin cari ve yatırım harcamalarını gösterir Çizelgeler (Çizelge(10)(11)(12)) incelendiğinde en büyük paya sahip olan harcama türünün "cari harcamalar" olduğu görülmektedir.

Toplam harcamalar açısından ele aldığımızda üniversiteler harcamalar toplamı, 1980 de 29 milyar 573 milyon 413 bin lira iken bunun yüzde 78.7'i olan 23 milyar 277 milyon 781 bin lirası cari harcamalara, yüzde 18'i olan 5 milyar 330 milyon 478 bin lirası yatırım harcamalarına, yüzde 33'u transfer harcamalarına ayrılmıştır.

Yeni kurulan üniversiteleri düşünerek 1983 yılından sonrasını izlersek, 1983 bütçesinde 80 milyar 358 milyon 497 bin lira harcama toplamının yüzde 71.8'i olan 57 milyar 705 milyon 720 bin lirası "cari" harcamalara, yüzde 24.7'si olan 19 milyar 902 milyon 520 bin lirası yatırım harcamalarına, yüzde 3.5'i transfer harcamalarına ayrılmıştır.

ÇİZELGE-8

ÖDENEK VE HARCAMALARIN ÜNİVERSİTELERE DAĞILIMI (1980-1986)

ÜNİVERSİTELER	1980		1981		1982		1983		1984		1985		1986	
	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA	B.Ö.	KESİN HARCAMA
Ankara Üniversitesi	4322852	5248841	6289118	6338207	6618563	6420526	7143168	7796435	10033827	11377423	15424105	13744997	18043672	19364000
O.D.T.Ö	-	-	-	-	4539645	3576820	6290721	4964393	7484133	6691234	9428490	9131951	11287760	12401000
Hacettepe Üniversitesi	2728218	3781108	4928456	4241126	4598228	4715734	7304136	7497090	9493541	10376906	14916843	14124635	17538479	19529000
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	6301960	3681986	6570847	5583724	11619110	8755224	11203338	12772000
İstanbul Üniversitesi	4643015	6130178	7775439	7180128	10021862	9523340	10611698	10858320	13602980	13756799	23078230	20024635	25907000	29057000
İstanbul Teknik Üniversitesi	1311302	1548300	2139778	1906943	2499328	2341011	3996654	3474267	4907068	4783947	7564928	8078487	9652831	10145000
Boğaziçi Üniversitesi	751809	723440	1263921	1097878	1455904	1204038	2738793	1568054	2311705	2280803	3360321	3076308	4283913	4671000
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2073688	1628147	2847810	2589388	5709885	5482682	6901577	8087000
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2017086	1520564	2246570	2015544	3632243	3320665	4114312	454200
Misar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	896860	668493	1497065	1113099	2249036	1928552	2531502	2870000
Ege Üniversitesi	3438656	3474975	5120092	3750592	5005872	4360198	5556876	4989936	6800886	6545258	10645433	9475371	12059677	13721000
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	3072990	2549377	3866355	3816594	6814945	5938880	8908978	13867000
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1625391	1440311	1995902	1563625	2668479	2283087	4019067	3780000
Uludağ Üniversitesi	1151398	1147267	1720018	1375249	1821617	1695201	3348359	2884264	4271498	4077834	6564786	6228343	8397673	8691000
Anadolu Üniversitesi	536640	672190	761596	636952	845391	798520	3218048	2866552	4044839	4123076	8277549	7488968	10819654	13995000
Selçuk Üniversitesi	153142	142376	247729	201210	284701	281822	1944633	2246400	2407912	2199398	4814097	4016914	5197439	6289000
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1208095	900966	1917231	1833559	3134167	2622111	4184711	4186000
Erciyes Üniversitesi	557087	554956	793267	565187	966790	881600	2588636	1832842	267993	2175454	3868655	3497159	4950276	5299000
Cumhuriyet Üniversitesi	716165	559454	879050	876397	1121834	942357	1975263	1534876	2319142	2009240	4216969	3539612	4859987	4961000
Çukurova Üniversitesi	1557026	1479988	2757978	2195139	2642618	2365836	3823045	3138307	4440766	3694899	6336015	5769940	7489290	8402000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	874015	112513	1176666	860742	1132633	1083308	1918584	1820379	2653169	3580598	4224251	3908623	5448524	5735000
Karadeniz Teknik Üniversitesi	843491	593815	1713823	784345	1661644	951789	2486846	1698695	3355404	2260568	4237821	3512134	5476715	5965000
Atatürk Üniversitesi	1793721	1869430	2771668	1962945	2803671	2254015	4451875	3682122	5857097	5133081	9484181	8543925	10223080	10952000
İnönü Üniversitesi	151959	145779	301644	271855	375475	313268	1101456	850785	1753753	1230132	2759082	2073176	2356572	2581000
Fırat Üniversitesi	459452	445435	697645	665956	906796	736542	2194137	1702389	2380059	2154408	4094939	3436109	4187542	4642000
Dicle Üniversitesi	1132111	907368	1695699	970758	1411003	1253722	2584735	2330663	2811849	2854144	5455006	3292413	5891033	6485000
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	323413	231884	798437	591904	1926149	1233270	2008778	2303000
TOPLAM	27122059	29537413	43033587	35881609	50713575	45699647	92797146	80358497	112937838	110412639	186505715	164528171	217943380	241204200

Kesin Hesap, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (1980-1986) Kamu Hesapları Bülteni, Aralık 1986.

ÇİZELGE 10
YÜKSEKÖĞRETİM PERSONEL HARCAMALARI (1980-1985)

ÜNİVERSİTELER	1980		1981		1982		1983		1984		1985	
	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI	KESİN HARCAMALARI	HARCAMALAR İÇİNDEKİ PAYI
Ankara Üniversitesi	3501785	0.66	3348968	0.52	3626627	0.56	4809939	0.61	5969100	0.52	8650175	0.62
O.D.T.Ö	-	-	-	-	2816803	0.78	3287592	0.66	3947883	0.59	4893883	0.53
Hacettepe Üniversitesi	2818856	0.74	2572127	0.60	2847627	0.60	4281493	0.57	5721183	0.55	8289075	0.58
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2222954	0.60	2939551	0.52	4892784	0.55
İstanbul Üniversitesi	4376584	0.71	3965133	0.55	4427639	0.46	5676803	0.52	7989764	0.58	11434085	0.57
İstanbul Teknik Üniversitesi	1082047	0.69	1196349	0.62	1213385	0.51	2113284	0.60	2871829	0.60	5148320	0.63
Boğaziçi Üniversitesi	404613	0.55	585106	0.53	567179	0.47	808100	0.51	1073950	0.47	1400327	0.45
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1074542	0.65	1534274	0.59	2973440	0.54
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	872113	0.57	1171096	0.58	1807483	0.54
Misar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	491184	0.73	683669	0.61	1096268	0.56
Ege Üniversitesi	2947626	0.84	2777117	0.74	3102962	0.71	3364073	0.67	4402738	0.67	6393912	0.67
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1430816	0.56	2216433	0.58	3558179	0.59
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	272281	0.18	511203	0.32	1014866	0.44
Uludağ Üniversitesi	601545	0.52	538447	0.39	609933	0.35	1299270	0.45	1908956	0.46	2979009	0.47
Anadolu Üniversitesi	214781	0.31	196355	0.30	210614	0.26	1231571	0.42	1832466	0.44	2834580	0.37
Selçuk Üniversitesi	88527	0.62	107042	0.53	133597	0.47	492442	0.21	1096040	0.49	2037345	0.50
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	386565	0.42	674700	0.36	1286026	0.49
Erciyes Üniversitesi	306547	0.55	239563	0.42	275596	0.31	563709	0.30	839725	0.38	1401685	0.40
Cumhuriyet Üniversitesi	240817	0.43	192029	0.21	257891	0.27	469672	0.30	802635	0.39	1550200	0.43
Çukurova Üniversitesi	812146	0.54	802682	0.36	924867	0.39	1647060	0.52	2216980	0.60	3760040	0.65
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	67369	0.59	183168	0.21	224285	0.20	574357	0.31	854553	0.23	1518735	0.38
Karadeniz Teknik Üniversitesi	398112	0.65	479615	0.61	531662	0.55	951418	0.56	1349745	0.59	2033792	0.57
Atatürk Üniversitesi	1477867	0.79	1421114	0.72	1565261	0.69	2290011	0.62	3126857	0.60	4868501	0.54
İnönü Üniversitesi	38377	0.26	48568	0.17	61767	0.19	141783	0.16	274102	0.22	449663	0.21
Fırat Üniversitesi	185125	0.41	208057	0.31	230450	0.31	544080	0.31	796885	0.36	1187495	0.34
Dicle Üniversitesi	635050	0.69	495035	0.49	538905	0.42	981816	0.42	1364710	0.47	974284	0.29
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	50156	0.21	118884	0.20	293352	0.23
TOPLAM	20197774	0.58	19356475	0.46	24167050	0.45	42329084	0.47	58289911	0.48	88727504	0.49

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap 1980-1985 yılları verilerinden hesaplanmıştır.

ÇİZELGE 11
ÜNİVERSİTELER DİĞER CARİ HARCAMALARI (1980-1985)

bin tl

ÜNİVERSİTELER	1980		1981		1982		1983		1984		1985	
	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI	DİĞER CARİ HARCAMALARI	PAYI
Ankara Üniversitesi	447961	0.08	747040	0.11	774909	0.12	1380155	0.17	2599060	0.22	2403917	0.17
O.D.T.Ö	-	-	-	-	459087	0.12	1124299	0.22	1619337	0.24	2067875	0.22
Hacettepe Üniversitesi	737556	0.19	997894	0.23	1066585	0.22	2049278	0.27	2624418	0.25	3395023	0.24
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1077706	0.29	967121	0.17	1199749	0.13
İstanbul Üniversitesi	605354	0.09	997539	0.13	1064812	0.11	2029745	0.18	2272947	0.16	2837979	0.14
İstanbul Teknik Üniversitesi	151616	0.03	216490	0.11	258321	0.11	546080	0.15	846157	0.17	1294285	0.16
Boğaziçi Üniversitesi	109826	0.15	153609	0.13	174570	0.14	252572	0.16	495086	0.21	851991	0.27
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	228601	0.14	382086	0.14	578454	0.10
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	144757	0.09	218787	0.10	280129	0.08
Misar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	131078	0.19	216467	0.19	270197	0.14
Ege Üniversitesi	261852	0.07	448912	0.11	493484	0.11	688924	0.13	954766	0.14	1321739	0.13
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	499759	0.19	397358	0.10	520843	0.08
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	70941	0.04	155803	0.09	210321	0.09
Uludağ Üniversitesi	117315	0.10	172255	0.12	178470	0.10	291687	0.10	421015	0.10	739745	0.11
Anadolu Üniversitesi	26148	0.03	28901	0.04	47471	0.05	507899	0.17	724593	0.17	1840955	0.24
Selçuk Üniversitesi	15891	0.11	25612	0.12	28747	0.10	852229	0.37	266726	0.12	420239	0.10
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	207877	0.23	206116	0.11	270327	0.10
Erciyes Üniversitesi	41960	0.07	63726	0.11	83608	0.09	187885	0.10	314868	0.14	333932	0.09
Cumhuriyet Üniversitesi	23746	0.04	78524	0.08	125032	0.13	238319	0.15	369987	0.18	367055	0.17
Çukurova Üniversitesi	90040	0.06	162782	0.07	203509	0.08	333068	0.10	616690	0.16	733082	0.12
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	84797	0.07	49511	0.04	67101	0.06	191206	0.10	310121	0.08	626623	0.16
Karadeniz Teknik Üniversitesi	89207	0.15	134827	0.17	153239	0.16	415346	0.24	460273	0.20	650786	0.18
Atatürk Üniversitesi	270955	0.14	402615	0.20	456899	0.20	840925	0.22	1147916	0.22	1774744	0.20
İnönü Üniversitesi	6431	0.04	15500	0.05	19705	0.06	50149	0.05	142475	0.11	268026	0.12
Fırat Üniversitesi	32623	0.07	47590	0.07	56384	0.07	226476	0.13	369267	0.17	549620	0.15
Dicle Üniversitesi	43047	0.04	125891	0.12	188335	0.15	386810	0.16	590238	0.20	649378	0.19
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	85906	0.37	140226	0.23	167224	0.13
TOPLAM	3156325	0.08	4869218	0.11	5900268	0.11	15039677	0.17	19829904	0.16	26624238	0.14

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap 1980-10985 cetvellerinden düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 12
ÜNİVERSİTELER YATIRIM ÖDENEK VE HARCAMALARI (1980-1986)

ÜNİVERSİTELER	1980		1981		1982		1983		1984		1985		1986	
	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA	B.Ö.	HARCAMA
Ankara Üniversitesi	979031	1193992	1557200	1802252	1863300	1605352	1313000	1126279	1390000	1451458	1545000	1123119	1731440	2500000
O.D.T.Ö	-	-	-	-	472400	238995	342000	364522	630000	680353	955000	1192383	1211640	1195000
Hacettepe Üniversitesi	136900	134320	454000	426883	554973	609417	810000	803607	1450000	1349714	1681000	1426892	1788481	1889000
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	517000	78865	1150000	1073804	1516500	1546730	1909000	2249000
İstanbul Üniversitesi	968090	888876	1779880	1799314	3577000	3335532	1777000	2363007	1600000	1125499	2796000	3290833	4193360	5917000
İstanbul Teknik Üniversitesi	268000	234038	458305	350805	698724	651538	630691	616574	650000	613220	1035000	751644	1263160	888000
Boğaziçi Üniversitesi	193100	171409	307000	275448	377000	339293	590000	413524	440000	526271	710000	534587	890560	906000
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	310000	201672	640000	399000	1728000	1436373	2024000	1944000
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	528000	388123	350000	437553	792000	607512	791200	741000
Misar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	73000	11876	275000	115086	300000	437361	394680	657000
Ege Üniversitesi	280927	148501	571425	317674	776862	489322	758000	719905	620000	414311	934000	480877	1196000	1191000
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	578000	19228	760000	877761	1525000	1187522	2064480	1930000
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1068500	1011259	825000	853372	1125000	991587	1566760	1480000
Uludağ Üniversitesi	404250	414444	647787	632699	892853	869303	1033000	1154635	1320000	1452672	2035000	2043326	2503320	2636000
Anadolu Üniversitesi	385000	348160	378360	402501	544000	530110	989000	1013130	1300000	1307254	2099000	1774385	2177640	2693000
Selçuk Üniversitesi	38000	34808	65410	60069	87080	108045	799000	774973	900000	674027	1250000	1128834	1630240	1983000
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	330000	275069	785000	869793	1040000	882897	1662440	1546000
Erciyes Üniversitesi	218450	202565	258621	250607	526000	500261	1167000	1058992	1000000	932375	1536000	1581034	2199720	2295000
Cumhuriyet Üniversitesi	304173	291173	664696	601272	536400	546065	920500	806779	800000	780051	1616000	1247618	1993640	1806000
Çukurova Üniversitesi	553000	542408	1164914	1161556	1127550	1163187	1138600	1001026	950000	595333	1220000	1043171	1741560	1523000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	577150	31911	603900	596553	708957	748752	1005750	981773	1125000	1081505	1469000	1542282	2225480	2945000
Karadeniz Teknik Üniversitesi	84400	74905	181800	111927	259500	214715	345750	231279	970000	249095	677000	452268	836280	884000
Atatürk Üniversitesi	221095	88168	100000	74076	158085	86104	421247	38188	1085000	528278	840000	991140	1206120	1061000
İnönü Üniversitesi	97650	95510	197500	192443	243500	225437	628000	645159	920000	790170	1000000	1285427	1191400	1421000
Fırat Üniversitesi	230500	209219	311009	298548	401650	416626	864000	769890	720000	882586	1407000	1285831	1518920	1627000
Dicle Üniversitesi	623760	226871	812931	335802	375689	500427	703000	898699	790000	751399	1400000	1414957	1610000	1576000
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	117000	87990	300000	312977	800000	729717	1053400	1418000
TOPLAM	6563476	5331278	10514738	9690429	14181523	13178481	19757038	17856023	31845000	21124917	35031500	32410307	44574921	48901000

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap 1980-10985 yılları verilerinden hesaplanmıştır.

1984 yılında cari harcamaların payı yüzde 71.3, yatırım harcamalarının payı, yüzde 20.5, transfer harcamalarının payı yüzde 8.2 dir.

1985 yılında cari harcamaların payı yüzde 70.9'a düşerken yatırım harcamalarının payı yüzde 20.5 olmuş, transfer harcamalarının payı ise yüzde 8.6'ya yükselmiştir.

Ele alınan dönem içinde cari harcamaların payı azalmış olmakla birlikte, üniversite harcamalarının büyük bir bölümü cari ve transfer harcamalarına gitmektedir. Yatırım dışındaki harcamaların toplam harcamalar içindeki payı, 1980 yılında yüzde 82, 1983 yılında yüzde 75.3, 1984 ve 1985 yıllarında yüzde 79.5 olarak belirlenmektedir.

Cari harcamalar, tüm yükseköğretim bütçesi açısından ele alındığında, toplam harcamaların yaklaşık yüzde 70'ini oluşturmakta, ancak tek tek üniversiteler açısından incelendiğinde, üniversiteler arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar, kuruluşunu tamamlamış "eski" üniversiteler ile "yeni kurulan" üniversiteler arasında ortaya çıkmaktadır. Buna göre, Hacettepe, Ege, Ankara, İstanbul, ODTÜ gibi üniversitelerde cari harcamaların toplam harcamalar içindeki payı, yüzde 70'in üzerinde iken yeni kurulmuş olan Yüzüncü Yıl, Trakya, İnönü, Erciyes gibi Üniversitelerde bu oran ortalama yüzde 50'ye düşmektedir.

Özellikle 1985 yılında genel olarak bütün üniversitelerin cari harcamalarının payları düşerken, Yüzüncü Yıl üniversitesinde bu oran yüzde 37.3, İnönü Üniversitesinde, yüzde 34.6 olmuştur.

Üniversite bütçelerinde cari harcamalardaki artışlar bir yandan fiyat artışlarından diğer yandan da bitmiş yatırımların çalışmasından kaynaklanabilmektedir.

Yatırımlar proje bazında ele alınmamakta, bütçe içinde karışık ve sistemsiz olarak yer almaktadır. Örneğin bir fakülteye yeni birim eklenmesine karar verildiğinde buna ait proje dosyasında yalnızca inşaat işleri yer almaktadır. Diğer yatırım malları, yatırım tamamlanınca gerekecek yeni personel, yatırımın neden olacağı öğrenci cari harcama artışı, bakım onarım harcamaları konusunda proje dosyalarında bilgi bulunmamaktadır.

Bu nedenle, üniversitelerde yatırımların proje bazında iyi planlanması, üniversitelerdeki yatırımların işletmeye alındığında cari giderlerde ne kadar artışa yol açacağına önceden bilinmesi ve tahmin edilebilmesi önem kazanmaktadır .

Çizelge (10) incelendiğinde personel harcamalarının, harcamalar içindeki payının yüksekliği dikkati çekmektedir. Ele aldığımız dönem içinde

yükseköğretime ayrılan tüm harcamaların ortalama yüzde 50'si personel harcamalarına ayrılmaktadır.

Üniversiteler bazında personel harcamalarına bakıldığında en büyük paylar İstanbul, Ankara, Hacettepe ve Ege üniversitelerine aittir. Bu üniversitelerin personel harcamaları, hem sayısal olarak, hem de üniversitelerin ödenek ve harcamalarına oranı bakımından diğer üniversitelerden önemli ölçüde yüksektir. İTÜ, ODTÜ, Atatürk gibi bazı üniversitelerin personel harcamalarının ise sayısal olarak, yukarıda belirtilen üniversitelerin harcamalarının altında olmasına, rağmen, bu üniversitelerin harcamaları içindeki personel harcamalarının payının, yukarıdakiler düzeyinde olduğu görülmektedir.

Örneğin 1983 yılında, Ankara Üniversitesinin 7 milyar 796 milyon 435 bin liralık harcamasının 4 milyar 809 milyon 939 bin lirası personel harcamalarına ayrılmıştır. Bu miktarın toplam harcamaya oranı yüzde 61 dir. İstanbul Üniversitesi yüzde 60'lık oranı, personel harcamalarına ayırırken, Ege Üniversitesi yüzde 67'lik payı ayırmıştır.

1985 yılında da aynı oranları görmekteyiz. Ege Üniversitesinin 1985 yılında personel harcamaları en fazla olan kurum olduğu görülmektedir. Bu Üniversite 9 milyar 475 milyon 552 bin liralık kesinleşen harcamanın 6 milyar 393 milyon 912 bin lirasını (yüzde 67'sini) personel harcamalarına ayırmıştır.

Yeni kurulan üniversitelerde, 1985 yılı için personel harcamalarının payı incelendiğinde, bu oranın yüzde 21'lere kadar düştüğü görülmektedir.. İnönü Üniversitesi 1385 yılında kesinleşen harcamalarının yüzde 21'ini personel harcamalarına ayırmıştır.

Üniversite Ödeneklerinin Bileşimi

Üniversitelere ayrılmış olan ödenekleri "hazine yardımı" ve "üniversitelerin öz gelirleri" olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Üniversitelerin öz gelirlerini oluşturan başlıca gelir kalemleri, harçlar ve resimler, üniversitelerin işletmekte oldukları kantin, lokanta, atölye gibi kurumlar ile muayene, tahlil ve ekspertiz ücretlerinden sağlanan gelirler, üniversitelerin taşınır, taşınmaz mallarından elde ettikleri gelir ile döner sermaye gelirleri, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar ve çeşitli gelirler olarak sıralanmaktadır.

Ayrıca üniversitelerin bir önceki yıldan devreden tahakkuk bakiyeleri de, üniversitelerin kendi öz gelirleri arasında sayılmaktadır.

Üniversite ödeneklerinin bileşimine ilişkin çizelge (13) (14) incelendiğinde, üniversite harcamalarının büyük bir kısmını yine hazine yardımı oluşturmaktadır. Ancak, 1983 yılından sonra üniversitelerin öz gelirleri payında önemli artışlar görülmüştür. 1980 yılında toplam

yükseköğretim ödeneklerinin yüzde 99'unu hazine yardımı oluşturmaktadır. 1983 yılında toplam yükseköğretim ödeneklerinin yüzde 96.1'ini hazine yardımı, yüzde 3.9'unu ise kurumların öz gelirleri oluştururken, 1986 yılında hazine yardımının payı yüzde 87.7'e düşmüş, öz gelirlerinin payı ise yüzde 12.1 olmuştur.

Üniversite ödeneklerinin sayısal olarak bileşiminin ve yükseköğretim kurumlarının kendi öz gelirlerinin hazine yardımına oranının yer aldığı çizelge (13) ve (14) den 1983 yılında tüm yükseköğretim ödeneklerinde öz gelir/hazine yardımı yüzde 4 iken, 1984 de yüzde 11, 1985 de yüzde 22, 1986 da yüzde 15 olduğu görülmektedir.

Üniversitelerin gelir tahmin çizelgeleri incelendiğinde, ele almış olduğumuz dönem içinde, öz gelirlerin payının artmasına yol açan iki önemli gelir kaleminin, harçlar ve resimler ile devreden tahakkuk bakiyeleri olduğu görülmektedir. 1984-1985 ders yılında başlayan Harç uygulaması, esas olarak 1905 yılından itibaren öz gelirlerin payını etkilemeye başlarken, 1984 yılında öz gelirlerin payında ortaya çıkan artışın temel nedeni devreden tahakkuk bakiyeleri olmuştur.

Yukarıda da belirtildiği gibi 1984-1985 öğretim yılında başlayan Harç uygulaması nedeniyle, 1985 yılından itibaren harç gelirleri üniversitelerin öz gelirleri içindeki esas ağırlıklı gelir kalemi haline gelmiştir.

Konunun önemi nedeniyle, aşağıda ayrı başlık altında ele alınmaktadır.

ÇİZELGE - 13**ÜNİVERSİTE HARCAMALARININ BİLEŞİMİ (1980-1982)****(Milyon TL.)**

ÜNİVERSİTELER	1980			1981			1982		
	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ HAZİNE YARDIMI	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ HAZİNE YARDIMI	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ HAZİNE YARDIMI
Ankara Üniversitesi	5334.5	24.4	0.004	6242.9	37.9	0.006	6388.9	57.2	0.008
O.D.T.Ü	-	-	-	-	-	-	2944.0	15.3	0.005
Hacettepe Üniversitesi	3789.9	18.1	0.004	4218.9	71.0	0.01	4402.9	60.1	0.01
Gazi Üniversitesi	1769.2	56.8	0.03	2125.7	13.8	0.006	2426.3	27.6	0.01
İstanbul Üniversitesi	5957.2	41.7	0.006	6855.9	66.6	0.009	8182.3	87.1	0.01
İstanbul Teknik Üniversitesi	1468.8	11.3	0.007	1773.0	12.7	0.007	2258.1	51.4	0.02
Boğaziçi Üniversitesi	667.3	4.8	0.007	1081.3	7.9	0.007	1156.7	9.1	0.003
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mimar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ege Üniversitesi	3275.5	45.9	0.01	3880.0	64.4	0.01	4626.2	46.0	0.009
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bursa Üniversitesi	1251.3	4.4	0.003	1304.9	7.5	0.005	1500.1	10.8	0.007
Anadolu Üniversitesi	566.2	1.8	0.003	663.6	7.7	0.01"	726.2	2.5	0.003
Selçuk Üniversitesi	166.9	.2	0.001	155.0	.8	0.005	269.0	.7	0.002
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kayseri Üniversitesi	523.4	10.7	0.02	575.7	4.9	0.008	731.6	16.6	0.02
Cumhuriyet Üniversitesi	497.6	4.3	0.008	776.0	3.5	0.004	834.6	5.0	0.005
Çukurova Üniversitesi	1463.5	12.9	0.008	2125.2	30.1	0.01	2056.1	15.7	0.007
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	782.7	14.0	0.01	844.0	14.0	0.01	1035.1	3.2	0.003
Karadeniz Teknik Üniversitesi	590.0	3.5	0.005	845.0	7.2	0.008	873.5	25.1	0.02
Atatürk Üniversitesi	1952.2	11.7	0.005	2093.4	13.2	0.006	2198.2	54.9	0.02
İnönü Üniversitesi	188.8	1.2	0.006	248.0	-	-	336.0	1.5	0.004
Fırat Üniversitesi	507.3	3.0	0.005	556.1	5.3	0.009	735.5	10.6	0.01
Diyarbakır Üniversitesi	832.0	6.3	0.007	950.0	8.0	0.008	1175.0	10.8	0.009
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	31584.3	277.0	0.0078	37314.6	376.5	0.0076	44856.3	511.2	0.0092

Maliye Bakanlığı, Bütçe Gelirleri Yıllığı (1979-1983) ss. 122-127 den derlenerek düzenlenmiştir.
(A) 10 Aylık dönemi kapsamaktadır.

ÇİZELGE 14
ÜNİVERSİTE HARCAMALARININ BİLEŞİMİ 1983-1986 (Milyon TL.)

ÜNİVERSİTELER	1983			1984			1985			1986		
	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ	HAZİNE YARDIMI	ÖZ GELİRLERİ	ÖZ GELİRLERİ
			HAZİNE YARDIMI			HAZİNE YARDIMI			HAZİNE YARDIMI			
Ankara Üniversitesi	6940.6	291.1	0.04	9433.8	900.0	0.09	9432.8	1828.0	0.19	15944.2	2677.4	0.16
O.D.T.Ü	6140.7	150.0	0.02	6900.1	584.0	0.08	6716.1	1806.0	0.26	9849.6	1438.1	0.14
Hacettepe Üniversitesi	6975.2	328.8	0.04	9101.5	392.0	0.04	9817.3	1186.0	0.12	16013.0	1525.4	0.09
Gazi Üniversitesi	6201.9	100.1	0.01	4707.8	1863.0	0.39	4496.3	3311.0	0.73	9603.3	1600.0	0.16
İstanbul Üniversitesi	10361.6	250.2	0.02	13026.9	576.0	0.04	12166.6	3500.0	0.28	23229.9	2677.0	0.11
İstanbul Teknik Üniversitesi	3796.6	200.1	0.05	4508.0	399.0	0.08	5512.5	1099.0	0.19	8536.9	1115.9	0.13
Boğaziçi Üniversitesi	2481.7	257.1	0.10	1928.7	383.0	0.19	2385.6	608.0	0.25	3733.9	802.3	0.21
Marmara Üniversitesi	1823.6	250.1	0.13	2450.8	397.0	0.16	3876.4	888.0	0.22	6013.3	888.2	0.14
Yıldız Teknik Üniversitesi	1917.0	100.1	0.05	1938.5	308.0	0.15	2142.2	861.0	0.40	3177.1	1194.6	0.37
Misar Sinan Üniversitesi	846.8	50.1	0.05	1245.0	252.0	0.20	1365.9	379.0	0.27	2040.5	491.0	0.24
Ege Üniversitesi	5358.8	198.1	0.03	5594.3	1206.5	0.21	5853.9	1750.0	0.29	11183.7	1291.9	0.11
Dokuz Eylül Üniversitesi	3010.4	62.6	0.02	3638.3	228.0	0.06	4580.9	1181.0	0.25	7455.8	2092.8	0.28
Trakya Üniversitesi	1590.3	35.1	0.02	1685.9	310.0	0.18	2218.5	378.0	0.17	3567.6	565.9	0.15
Uludağ Üniversitesi	3244.3	104.1	0.03	3616.4	655.0	0.18	5060.4	1213.0	0.23	7481.5	1086.5	0.14
Anadolu Üniversitesi	3040.0	178.0	0.05	3672.8	372.0	0.10	5465.8	1170.0	0.21	8653.1	2320.5	0.26
Selçuk Üniversitesi	1905.4	39.2	0.02	2103.8	304.0	0.14	3123.1	644.0	0.20	4402.6	960.3	0.21
Akdeniz Üniversitesi	1177.0	31.1	0.02	1629.2	288.0	0.17	2405.5	497.0	0.20	3602.0	582.7	0.16
Erciyes Üniversitesi	2485.6	105.0	0.04	2426.9	253.9	0.10	3198.8	357.0	0.11	4486.8	463.0	0.10
Cumhuriyet Üniversitesi	1930.2	45.2	0.02	2046.1	273.0	0.13	3173.1	632.0	0.19	4132.4	771.9	0.18
Çukurova Üniversitesi	3749.4	73.0	0.01	4042.7	398.0	0.09	4223.8	305.0	0.07	6776.9	712.3	0.10
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1839.0	79.6	0.04	2403.1	250.0	0.10	3273.8	465.0	0.14	5058.6	488.9	0.09
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2336.8	150.0	0.06	3100.4	255.0	0.08	3636.3	495.0	0.13	4887.1	799.7	0.16
Atatürk Üniversitesi	4251.8	200.1	0.04	5420.0	437.0	0.08	5727.9	761.9	0.13	9345.2	1079.9	0.11
İnönü Üniversitesi	1084.4	117.0	0.10	1625.7	128.0	0.07	1946.5	266.0	0.13	2002.9	353.6	0.17
Fırat Üniversitesi	2082.2	112.0	0.05	1831.0	549.0	0.29	2768.8	730.0	0.26	3517.5	770.4	0.21
Dicle Üniversitesi	2284.7	200.0	0.08	2309.8	502.0	0.21	3589.4	800.0	0.22	5167.8	644.7	0.16
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	306.4	17.0	0.05	638.9	159.5	0.24	1685.4	237.0	0.14	1696.8	311.9	0.18
TOPLAM	86567.7	3724.8	0.044	103278.5	12071.1	0.14	120113.6	27536.6	0.22	191560.0	29903.2	0.16

Maliye Bakanlığı Bütçe Gelirleri Yıllığı (1979-1983) ve Savaş; 1987 ss. 28 den derlenerek düzenlenmiştir.

BÖLÜM V

HARÇ UYGULAMASI

ÖĞRENCİ HARÇLARI

Türk Yükseköğretiminin finansmanının kısmi finansman yoluna uygun olması amacıyla, 1984-1985 Öğretim yılından itibaren Türk Yükseköğretimi sisteminde öğrencilerin masraflara katılması esası kabul edilmiştir.

Böylece, 6.11.1981 gün ve 2457 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46 ncı maddesinde harçlar konusu düzenlenmiş, daha sonra 17.8.1983 de 2880 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle maddeye, öğrenci harç kredileri esaslarının düzenlenmesi ve öğrenci harçlar fonu fıkraları eklenmiştir.

Usul ve Esasları

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesi aynen şöyledir:

Madde 46- Her yıl öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına ödemek zorunda buldukları harçlar öğrenim dallarının nitelikleri ve süreleri ile yükseköğretim kurumlarının özellikleri göz önünde tutularak Yükseköğretim Kurulunun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilir. Varsa yabancı dil hazırlık öğrenimi dahil her eğitim-öğretim programının veya öğretim alanının maliyet bedelinin en çok beşte biri öğrencilerden harç olarak alınır. Bu harç, isteyen öğrenciler için borçlanma veya hizmet yükümlülüğü karşılığı devlet tarafından ödenir. Bu takdirde 44 üncü maddeye göre öğrencilere tanınan ek öğretim süreleri içinde devletçe ödemeye devam edilir.

Öğrencilerin borçlanma veya hizmet yükümlülükleri öğrenciler adına devletçe karşılanan toplam harç miktarına göre tespit edilir.

Bir yükseköğretim kurumunu bitirdikten sonra ikincisine katılanların harcı devletçe karşılanmaz.

Yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak ücretlerin miktarı Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak Bakanlar Kurulunca ayrıca tespit edilir.

Harçların gereken durumlarda devlet tarafından açılacak kredi ile karşılanması amacı ile her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine Kredi ve Yurtlar Kurumuna aktarılmak üzere yeterli Ödenek konur. Bu harçların üniversite bütçelerine gelir kaydedilmesi harç kredisi alan öğrencilerin yükümlülükleri ile ilgili esaslar, Maliye Bakanlığının ve Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü alınarak Kredi ve Yurtlar Kurumunda hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Bu suretle veya doğrudan üniversiteler bütçelerine intikal eden harçlar her üniversite bütçesinde açılacak öğrenci sosyal yardım tertibinden, kurulacak Öğrenci Harçlar Fonuna aktarılır. Bu Fonda toplanan paralar öğrencilerin beslenme, kültürel ve sportif faaliyetleri ile diğer sosyal ihtiyaçları için kullanılır. Fonun sarf ve denetimi ile ilgili konularda üniversitelerin döner sermayeleri ile ilgili hüküm uygulanır. Fondan artan para ertesi yılın fon hesabına devrolunur.

Aynı madde, doğrudan üniversite bütçelerine intikal eden harçlar ve ücretlerin, her üniversite bütçesinden açılacak Öğrenci Harçlar Fonuna aktarılmasını öngörmektedir.

2547 sayılı Kanunun, Sosyal Hizmetler başlıklı 2880 sayılı Kanunla değişik 47 nci maddesi ise, yükseköğretim kurumlarını Yükseköğretim Kurulunun yapacağı plan ve programlar uyarınca, öğrencilerin beden ve ruh sağlığının korunması, barınma, beslenme, çalışma, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve bu amaçla, bütçe imkanları nisbetinde okuma salonları, yeterli sağlık merkezleri, Mediko-Sosyal merkezleri, öğrenci kantin ve lokantaları açmak, toplantı, sinema ve tiyatro salonları, spor salonları ve sahaları, kamp yerleri sağlamakla ve bunlardan öğrencilerin en iyi şekilde yararlanmaları için gerekli önlemleri almakla görevlendirmektedir. Böylece, 46 ncı maddeye göre öğrencilerden alınarak Öğrenci Harçlar Fonuna aktarılan harçlar 47 nci maddede belirtilen usul ve esaslar dahilinde öğrencilerin beslenme, barınma, sağlık, kültür ve sportif faaliyetleri için kullanılmaya başlanmıştır.

Bakanlar Kurulunun, 23 Ekim 1984 tarih ve 18554 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kararına göre, harç uygulamasının başladığı ilk öğretim yılı olan 1984-1985 ders yılında alınacak olan harçlar on bin lira ile elli bin lira arasında değişmektedir.

16 Ağustos 1985 tarihli ve 18844 sayılı Resmi Gazete ' de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ise, 1985-1986 öğretim yılı için alınacak harç tutarlarının yirmibin lira ile yüzbin lira arasında olmasını öngörmüştür. 1985-

1986 öğretim yılında alınan harç miktarlarının, 1986-1987 öğretim yılı için de geçerli olması ve aynı harç dilimlerinin uygulanması karara bağlanmıştır.

2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesine göre harç miktarları, varsa dil hazırlık öğrenimi de dahil olmak üzere her eğitim-öğretim programının veya öğretim alanının maliyet bedelinin en çok beşte biri öğrencilerden alınmak üzere belirleneceği hükme bağlanmıştır. Ancak harçların hangi ölçütlerden yola çıkılarak belirlendiği konusunda bir açıklık bulunmamaktadır.*

Yabancı dil hazırlık öğrenimi yapan okullarda Çizelge (3) de yeralan harç miktarları % 20 fazlasıyla, ekstern öğrenciler için % 20 eksiğiyle başarısızlık sebebiyle normal eğitim süresi üstünde öğrenim yapılan süreler için ise, %50 fazlasıyla uygulanır.

46 ncı maddenin dördüncü fıkrasına göre yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak ücretlerin miktarı, Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınacak ayrıca Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

23 Ekim 1984 tarih ve 18854 sayılı Resmi Gazete'deki Bakanlar Kurulu Kararı'nın 12 nci maddesi yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak ücretlerin mevcut harçların 5 katına kadar ve döviz olarak tahsilini öngörmektedir. Bu öğrencilerden alınacak harç miktarının tespiti için Yükseköğretim Kurulu yetkili kılınmış ve Yükseköğretim Kurulu da yabancı uyruklu Öğrencilerin ücretlerini yılı içinde üç eşit taksitle ödemelerini karara bağlamıştır. Fon saymanlığının banka hesabında döviz olarak toplanan harçlar, ihtiyaç olduğunda o günkü kur üzerinden (TL) sına çevrilir.

İkili anlaşmalar kapsamına giren yabancı uyruklu öğrencilerden müteakabiliyet esasına göre ücret alınmamaktadır.

Harçların Tahsili

2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesinde öğrencilerden alınacak harçların yarısı borç senedi, diğer yarısı da nakit olarak alınmakta, nakden ödenecek bölümü üç eşit taksitte ödenirken (1984-1985 Ders yılı için dört taksit) uzun vadeli faizsiz borç senedi ile ödenecek olan kısmın öğrencilerin eğitim programlarını tamamlamalarından iki yıl sonra başlamak ve yılda üç eşit taksitte olmak üzere, yükseköğretim programının normal eğitim süresi kadar yıl içinde faizsiz olarak tahsil edilmesi öngörülmektedir.

* Güneri Akalın, "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" adlı araştırmasında, yükseköğretimin "parasız" sağlanmasının aşırı talep yarattığı, arzu edilen eşit tüketim olanağını ortadan kaldırdığı, gelir dağılımını bozduğu ve kişisel tüketimi artırarak kalkınmayı zorlaştırdığını ileri sürerek, yükseköğrenimin yıllık öğrenci maliyetinin 2/3'sinin öğrencilerce, 1/3'nin de hazinece ve vergilerle karşılanmasını önermektedir. Önceki bölümde de maliyetlere ilişkin çalışma sonuçları ayrıntılı olarak verilmiştir

Aynı maddeye göre öğrencilerden alınacak öğretim harçları isteyen öğrenciler için borçlanma veya hizmet yükümlülüğü karşılığı devlet tarafından ödenir.

46 ncı maddenin beşinci fıkrası uyarınca,T.C. Kanunlarına göre kurulmuş bulunan Yükseköğretim Kurumlarında öğrenim gören ve harç kredisinden faydalanacak öğrencilere borçlanma karşılığı verilecek harç kredisi ve buna ait işlem ve esaslar ile Öğrencilerin yükümlülükleri ile kurumlar arasındaki ilişkileri düzenleyen "Harç Kredisi Yönetmeliği" 23.10.1984 gün ve 18554 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Yönetmeliğin 16 ncı maddesine göre Harç Kredileri öğrencinin öğrenim gördüğü üniversitenin hesaplarına, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinden Kredi ve Yurtlar Kurumu aracılığıyla aktarılır. Yönetmeliğin 5 inci maddesinde harç kredisinden yararlanacak öğrencilerin nasıl belirleneceği açıklanmıştır.

Madde 5- Bu harçlar, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine konan ödenekle sınırlı olarak, yükseköğrenim yurtlarında barınmayan ve başka bir kaynaktan burs veya kredi almayan öğrencilere öncelik verilmek suretiyle, yönetim kurulunca belirlenecek esaslara göre verilir.

Buna göre Üniversiteler ve öğretim kurumları itibarıyla her ders yılında harç kredisi verilecek öğrenci sayısı bir önceki ders, yılında okuyan ve harç kredisi alan öğrenci sayısına eklenmek ve mezun olanlar çıkarılmak suretiyle belirlenecek toplam öğrenci sayısı, yıllık harç tutarları ile birlikte Temmuz ayı sonuna kadar Üniversitelerce Kuruma bildirilir.

Kurum, harç verilen öğrenci sayısı ve öğretim kurumlarına göre belirtilen harç miktarlarının toplamını tespit eder.

1985-1986 yılında Yükseköğretim öğrencilerinden alınacak harçlara ait kararın birinci maddesinin ikinci fıkrasında ise harç miktarının yarısı borç senedi, diğer yarısının nakit olarak alınacağı, nakit harç miktarının Yükseköğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumu tarafından öğrenciye sağlanan kredilerle veya öğrenci tarafından bizzat ödeneceği öngörülmektedir.

46 ncı maddenin ikinci fıkrasında öğrencilerin borçlanma veya hizmet yükümlülüklerinin öğrenciler adına devletçe karşılanan toplam harç miktarına göre tespit edileceği öngörülmektedir.

Harç Kredisi Yönetmeliğinin, borcun tespiti ve ödenmesi konusuna ilişkin 19 uncu maddesinde borcun nasıl tespit edileceği düzenlenmiş, buna

göre "öğrenci adına harç kredisi olarak üniversiteye ödenen miktara % 5 masraf payı eklenerek öğrencinin toplam borcu tespit edilir şeklinde belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 20 nci maddesinde normal ödeme düzenlenmiştir.

Madde 20- Öğrenci harç kredisi borcunu devam ettiği öğretim kurumunun ek süreler dahil normal öğrenim süresinin bitimini izleyen bir yıl sonra başlamak suretiyle, harç kredisi aldığı ders yılı sayısı kadar sürede öder.

Askerlik hizmetini yapanların borcu, bu durumu zamanında belgelendirmeleri kaydıyla askerlik süresi kadar ertelenir.

Bir yıllık kredi borcu, Ocak-Mart, Nisan-Haziran, Temmuz-Eylül ayları içinde olmak üzere üç eşit taksitle ödenir.

Yıllık Borç miktarı, 19 uncu maddeye göre hesaplanan harç kredisiyle masraf payı toplamından oluşan borç, alınan yıl sayısına bölünmek suretiyle bulunur.

Öğretim kurumunu sağlık sebebiyle terk edenler ile harç kredisi almaktan vazgeçen öğrenciler de borçlarını yukarıda belirtilen şekilde öderler.

Öte yandan, öğretim kurumundan ayrılan veya çıkarılan öğrenci, kuruma olan bütün borcunu, ayrılış tarihinden bir yıl sonraki tarihi izleyen yıl içinde ödemek zorundadır.

Harç kredisi talebi sırasında öğrencinin doğru beyan-, da bulunmadığı tespit edilen hallerde verildiği tarihten geçerli olmak üzere toplam harç kredisi 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre gecikme zammı ile tahsil edilir.

Taksitlerin zamanında ödenmemesi halinde borç muacceliyet kazanır ve 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Kredi Yönetmeliğinin 25 inci maddesinde Kamu Kuruluşlarında görev alanların borçları Kurumun talebi üzerine, aylıklarından kesilerek kesildiği ayı izleyen ay içinde Kuruma ödenir. Ödenmediği takdirde genel hükümlere göre gecikme zammı ile birlikte ilgili kuruluşlardan tahsil edilir.

Yönetmeliğin 23 üncü maddesine göre Kurum aracılığıyla harç kredisi olarak verilen ve 20, 21, 22 nci maddeler uyarınca Devlet adına tahsil edilmek suretiyle dönüşü sağlanan kredi borçları 5 inci maddeye göre Kurumca tekrar kredi olarak verilir.

Kredi yönetmeliğinin 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasında Harç kredisi karşılığı hizmet yükümlülüğünün uygulanıp uygulanmayacağı uygulandığı takdirde uygulama esasları Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun önerisine göre Kurumca her yıl Ağustos ayı sonuna kadar tespit ve ilan edileceği öngörülmüştür.

1985-1986 öğretim yılı Yükseköğretim öğrencilerinden alınacak harçlara ilişkin kararın üçüncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre harçların borç senedi ile ödenebilecek bölümünde, borç senetlerinin vadesi öğrencilerin eğitim programlarını tamamlamalarından iki yıl sonra başlamak ve yılda üç eşit taksitle ve yükseköğretim programının normal eğitim süresi kadar yıl içinde faizsiz olarak tahsil edilmek üzere tespit edilir. Borç senedinin alınması ile ilgili diğer usûl ve esaslar, bu kararname ve ilgili yönetmelik hükümlerine uygun olarak, Yükseköğretim Kurulunca tespit ve ilan edilir.

Harç kredileri borçlanma veya hizmet yükümlülüğü karşılığı devletçe ödenir. 2547 sayılı Kanunun 44 üncü maddesine göre öğrencilere tanınan ek öğretim süreleri içinde devletçe ödemeye devam edilir.

44 üncü maddenin üçüncü fıkrasında bu Kanunda öngörülen normal eğitim öğretim sürelerine ilave olarak; önlisans seviyesinde eğitim-öğretim yapan kurumlarda 1 yıl, 4 yıl süreli lisans seviyesinde eğitim-öğretim yapan kurumlarda iki yıl, beş veya altı yıllık eğitim programları uygulayan kurumlarda üç yıl ek süre tanınır.

1984-1985 ve 1985-1986 yıllarına ait öğrencilerden alınan harçlara ilişkin kararlarda "Başarısızlık sebebiyle normal öğrenim süresi üstünde öğrenim yapılan süreler için harç miktarlarının % 50 fazlasıyla uygulanacağı hükmü getirilmiştir. "

2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanun ile değişik 46 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre yükseköğretim kurumunu bitirdikten sonra ikincisine katılanların harcı devletçe karşılanmaz.

1984-1985 ve 1985-1986 yıllarına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarında lisansüstü eğitim ve bütün sınavların tamamlandığı öğretim programlarında staj süreleri içinde harç alınmayacağı öngörülmektedir.

Harçların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar belirtildikten sonra, üniversitelerin öz gelirlerini oluşturan bir gelir kalemi olarak harç gelirleri tahminleri Çizelge (15) de gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi, 1984-1985 yılında harç uygulamasının başlamasıyla birlikte, üniversitelerin öz gelirleri içinde harç gelirlerinin payı giderek artmış ve 1986 yılında özge-lirlerin yaklaşık % 60 'ı harç gelirlerinden oluşmuştur.

Harç gelirleri, üniversitelere, öğrenciye yönelik sosyal hizmetleri

gerçekleştirebilmeleri için önemli bir fon sağlamıştır.

Öğrenci Harçlar Fonu

Yasal, Dayanağı

2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesinin son paragrafına göre her üniversite bütçesinde açılacak öğrenci sosyal yardım tertibine, Kredi ve Yurtlar Kurumunca Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçesinden aktarılacak harç kredileri karşılıkları ve doğrudan üniversiteye intikal edecek toplam harç gelirleri karşılığı konulan ödenek, Öğrenci Harçlar Fonuna aktarılır.

Her yıl üniversitelerde, gruplar itibariyle belirlenen harç miktarları her gruptaki öğrenci sayılarıyla çarpılarak ve yabancı öğrencilerin ödeyecekleri ücretler de tahmin edilerek, her üniversitenin o yıl içinde toplayacağı harç gelirleri tahmin edilir. Bu rakamlar bütçe çalışmaları sırasında Maliye ve Gümrük Bakanlığına bildirilir. Gelirler Genel Müdürlüğü tahmin edilen harç gelirlerini her üniversitenin "B" işaretli Cetvelinde "Harçlar" başlığı altında gösterir. Bunun karşılığında ise Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğüne her üniversite bütçesinin "A" işaretli cetvelinde 435-Öğrenci Sosyal Yardım Fonu faaliyetine konulur. Her üniversitenin "A" işaretli cetvelinde yer alan sözkonusu ödenek ile "B" işaretli cetvelde yer alan harç gelirleri miktarı birbirlerine eşittir.

Üniversite Saymanlığı tarafından tahsil edilen ve bir banka hesabında toplanan harç geliri, "B" işaretli "Vergi Gelirleri Harç İareye Resimler", Bölümünün harçlar kesimine gelir kaydedilip, tahsil edilen harç gelirleri kadarı "Öğrenci Sosyal Yardım Fonu" faaliyetindeki ödeneklerden, Öğrenci Harçlar Fonuna ödenmek üzere Üniversitece tahakkuk ettirilerek, gene Üniversite Saymanlığı tarafından Öğrenci Harçlar Fonuna Ödenir.

Bu fona aktarılan ödenek 435 faaliyetinin 900-Transferler harcama kaleminin 950-Sosyal Transferler ayrıntılı koduna gider kaydedilir.

Tahsil edilen harç gelirinün Öğrenci Sosyal Yardım Fonu faaliyetindeki ödenekten fazla olması halinde aradaki fark kadar ödenek, üniversite bütçesi içinde veya Maliye ve Gümrük Bakanlığı kaynaklarından karşılanmaktadır.

46 ncı maddeye göre Öğrenci Harçlar Fonundan toplanan paralar 47 nci maddede belirtilen usul ve esaslar dahilinde öğrencilerin-beslenme, barınma, sağlık, kültürel ve sportif faaliyetleri için kullanılır. Sportif faaliyetler için yapılacak harcamalarda Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının uygun görüşünün alınacağı harçlara ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarında öngörülmüştür.

Öğrenci Harçlar Fonunun sarf ve denetimi konusunda yine 46 ncı maddenin son paragrafında üniversitelerin döner sermayeleri ile ilgili

hükümlerin uygulanacağı, fondan artan paranın ertesı yılın fon hesabına devrolunacağı belirtilmektedir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 58 inci maddesine göre "Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik"ın "Bütçe İşlemleri" ile ilgili dördüncü bölümünde bütçe ve uygulama ile mali denetim konuları düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 15- ÜNİVERSİTELERİN HARÇ GELİRLERİ TAHMİNLERİ
(1983-1986) (Bin TL)

ÜNİVERSİTELER	1983		1984		1985		1986	
	HARÇ GEL.	HARÇ G.	HARÇ GEL.	HARÇ G.	HARÇ GEL.	HARÇ G.	HARÇ GEL.	HARÇ G.
		ÖZ.G.		ÖZ.G.		ÖZ.G.		ÖZ.G.
Ankara Üniversitesi	90000	0.30	160710	0.17	827353	0.45	1790440	0.66
O.D.T.Ü	30000	0.20	90323	0.15	691062	0.38	1022131	0.71
Hacettepe Üniversitesi	50000	0.15	52630	0.13	435238	0.36	864535	0.56
Gazi Üniversitesi	40500	0.40	91602	0.04	796790	0.24	1278188	0.79
İstanbul Üniversitesi	80000	0.31	175457	0.30	1092990	0.31	1692031	0.63
İstanbul Teknik Üniversitesi	30000	0.14	60742	0.15	624010	0.56	870859	0.78
Boğaziçi Üniversitesi	30000	0.11	12196	0.03	207720	0.34	457795	0.57
Marmara Üniversitesi	184000	0.73	35590	0.08	397760	0.44	478218	0.53
Yıldız Teknik Üniversitesi	71000	0.70	46450	0.15	397660	0.46	811500	0.67
Misar Sinan Üniversitesi	12000	0.23	19515	0.07	78340	0.20	100938	0.20
Ege Üniversitesi	35000	0.17	132193	0.10	449675	0.25	1091880	0.84
Dokuz Eylül Üniversitesi	5000	0.07	13129	0.05	580645	0.49	1452890	0.69
Trakya Üniversitesi	8000	0.22	4586	0.01	117545	0.31	265540	0.46
Uludağ Üniversitesi	6000	0.05	29874	0.04	330460	0.26	670546	0.61
Anadolu Üniversitesi	51000	0.28	19995	0.05	569665	0.48	1720500	0.74
Selçuk Üniversitesi	5000	0.12	17061	0.05	273965	0.42	570257	0.59
Akdeniz Üniversitesi	5000	0.16	8695	0.02	111605	0.22	157629	0.27
Erciyes Üniversitesi	10000	0.09	11544	0.04	110625	0.30	163407	0.35
Cumhuriyet Üniversitesi	5000	0.11	131	0.0004	56055	0.08	143960	0.18
Çukurova Üniversitesi	2000	0.02	28712	0.07	224130	0.73	349330	0.49
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5500	0.06	9281	0.03	85340	0.18	289293	0.59
Karadeniz Teknik Üniversitesi	35000	0.23	19554	0.07	243485	0.49	549645	0.68
Atatürk Üniversitesi	19500	0.09	29493	0.06	310685	0.40	629960	0.58
İnönü Üniversitesi	2000	0.01	613	0.004	38780	0.14	103636	0.29
Fırat Üniversitesi	15000	0.13	9516	0.01	129765	0.17	315252	0.40
Dicle Üniversitesi	45000	0.22	16292	0.03	179425	0.22	363989	0.43
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	3000	0.17	49	0.0003	26990	0.11	45922	0.14
TOPLAM	874500	0.23	1095933	0.08	9434763	0.33	18250271	0.59

Savaş ve Ertel, İstanbul, s.33 den alınmıştır.

Bu Yönetmelik'in 36 inci maddesi aynen şöyle:

Madde 36- Döner Sermaye İşletmelerinin bütçe tasarısı işletme Müdürü ve Sayman tarafından hazırlanarak en geç Ekim ayı başında döner sermaye işletmesinin yönetim ve yürütme kuruluna sunulur. Bütçe, rektörün onayıyla ke-sinleşir. Döner Sermaye gelirleri, bütçe kalemleri ile program hedefleri dışındaki amaçlara tahsis edilemez. Yıl içindeki bütçe tertipleri arasındaki aktarmalar yönetim veya yürütme kurulu kararı ve rektörün onayı ile yapılır.

Bütçe yılı içinde yapılacak ek ve değişiklikler 1 inci fıkrada öngörülen usullere uygun olarak yapılır.

37 nci madde ise Denetim konusunu düzenlemiştir:

Madde 37— Döner Sermaye işletmesinin mali işlemleri, gelirleri ve giderleri, Maliye Bakanlığınca her zaman denetlenebilir.

Döner Sermaye İşletmeleri 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye ve 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunlarına tabi değildir. Döner Sermayeden elde edilen ve her yıl sonunda kullanılmayan gelir, ertesi yılın döner sermaye gelirin eklenir.

Mali yılın bitiminden başlayarak dört ay içinde hazırlanacak bilanço ve ekleri ile bütün gelir ve gider belgeleri denetim için Sayıştay'a birer örneği de aynı süre içinde Maliye Bakanlığına verilir.

Maddeye göre, Öğrenci Harçlar Fonu gelir ve giderleri Maliye Bakanlığınca her zaman denetlenebilir. Harçlar Fonundan yapılacak harcamalar 1050 ve 2886 sayılı Yasa hükümlerine tabi değildir. Fon gelirleri 46 ncı maddeye göre ertesi yıl hesabına devreder.

Öğrenci Harçlar Fonu Bütçesi

Yukarıdaki madde hükümlerine' göre hazırlanan Öğrenci Harçlar Fonu bütçesinde hizmet gerekçesi, fon gelir ve giderleri, ödenek cetvelleri ve gerekçeleri yer almaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nun 85.2.24 sayılı "Harçlar Fonu Bütçesinin Kullanılmasında Uygulanacak Esaslara İlişkin Karar'ın 3 üncü maddesinde "Öğrenci Harçlar Fonu o Üniversitede bulunan öğrencilerin öncelik sırasına göre beslenme, sağlık, barınma, kültür ve sportif faaliyetler ile diğer sosyal hizmetler için kullanılır" hükmü dikkate alınarak aynı kararın 4 üncü

maddesinde "Bu esasların 3 üncü maddesindeki prensibe göre gelir ve gider tahmini dengesini ve yıllık programı gösteren fark bütçesi Üniversite Yönetim Kurullarınca hazırlanarak, Rektörce kabul edildikten sonra en geç Ekim ayı sonuna kadar Yükseköğretim Kuruluna gönderilir. Yükseköğretim Kurulu bu bütçeleri o üniversitenin ihtiyaç durumunu ve 3 üncü maddedeki esasları dikkate alarak inceler ve onaylar.

Üniversite Harçlar Fonu Bütçesi Hazırlanırken: Gelir Bütçesinde

1- Öğrenci Harçları

- a) Nakdi Harç Tahsili
- b) Kredi ve Yurtlar Kurumu Harç Kredisi

2- Borç Senetleri Tahsilat Geliri

3- Çeşitli Gelirler

- a) Yemek Katılma Payı
- b) Yurt Katılma Payı
- c) Kültür, Spor Faaliyetleri Gelirleri
- d) Taşınmaz Mal Gelirleri
- e) Kantin ve Kafeterya Gelirleri
- f) Faiz Gelirleri
- g) Tedavi Gelirleri
- h) Diğer Çeşitli Gelirler

4- Bağışlar ve Yardımlar

5-Geçen Yıllar Fon Bütçesinden Devir kalemleri yer alır.

Gider Bütçesi ise 7 harcama kaleminden meydana gelmektedir..

1- Genel Yönetim Hizmetleri

2- Beslenme Hizmetleri

3- Sağlık Hizmetleri

4- Barınma Giderleri

5- Kültür Hizmetleri

6- Spor Hizmetleri

7- Diğer Sosyal Hizmetler

Yukarıda belirtilen kalemlerden oluşan Harçlar Fonu Bütçesinin uygulama raporları 26.2.1985 tarih ve 85.12.212 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kararı ile 3'er aylık olarak hazırlanıp aşağıda belirtilen tarihlerde Yükseköğretim Kuruluna gönderilir:

1. Dönem (Ocak, Şubat, Mart) Nisan ayının onbeşine kadar,
2. Dönem (Nisan, Mayıs, Haziran) Temmuz ayının onbeşine kadar,
3. Dönem (Temmuz, Ağustos, Eylül) Ekim ayının onbeşine kadar,
4. Dönem (Ekim, Kasım Aralık) Ocak ayının onbeşine kadar,

Ayrıca, 86/11030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 16 ncı maddesi gereğince öğrencilerden fiilen tahsil edilen harç miktar ve Öğrenci Harçlar Fonundan yapılan harcama durumları Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na yine 3'er aylık dönemler halinde gönderilecektir.

Aynı Kararnamenin 15 inci maddesinde sportif faaliyetler için yapılan harcamalarda Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın uygun görüşü alınır denilmektedir. Bu maddeye istinaden her yıl Yükseköğretim Kurulun'ca Üniversite Bütçesinden sportif faaliyetlere ayrılan meblağlar saptanarak bir liste halinde ilgili Bakanlıktan toplu onay alınmaktadır.

Öğrenci Harçlar Fonu Harcamaları

Bu bölümde de uygulama usul ve esasları belirtilen Üniversiteler Öğrenci Harçlar Fonu gelirlerinin ve yapılan harcamaların 1985 yılında dağılımını gösterir tablolar sunulmaktadır.

Çizelge (16) da harç bütçesi gelirlerinin harcama yerleri itibariyle dağılımı sunulmuştur. Harç uygulamasının ilk yılı olan 1984-1985 Öğretim Yılında, üniversitelerde harcanan harç miktarlarının yüzde 54'ü beslenme hizmetlerine ayrılmıştır. Sağlık ve spor hizmetleri yüzde 11'lik payları alırken, barınma ve kültür hizmetleri yüzde 7, diğer sosyal hizmetler yüzde 8'lik pay almışlardır.

Çizelge (17) de 1984-1985 öğretim yılına ilişkin Harçlar Fonundan yapılan harcamaların kesin hesap sonuçları ve dağılımı, Çizelge (18) de ise harçlar fonu harcamalarının yüzde dağılımı görülmektedir.

Görüldüğü gibi, Harçlar Fonlarından yapılan harcamaların % 65.5'u dolayısıyla büyük bir kısmı öğrencilerin beslenmesine yönelik olarak kullanılmıştır. Sağlık harcamaları toplam harcamaların yüzde 9.7'si, sosyal yardımlar yüzde 8.5'ini, spor harcamaları yüzde 6.8'ini, kültür hizmetleri yüzde 4.7'sini, barınma harcamaları ise yüzde 2.8'ini oluşturmaktadır. Barınma harcamalarına ayrılan payın düşüklüğü birçok üniversitenin kendi öğrenci yurtlarına sahip olmamasından kaynaklanmaktadır.

ÇİZELGE 16
HARÇ BÜTÇESİ GELİRLERİNİN DAĞILIMI
(BİN TL)
(1984-1985)

HARCAMA YERLERİ	HARCANAN HARÇ MİKTARI	HARCAMA YÜZDESİ %
1- Genel Yönetim Hizmetleri	188.600	2
2- Beslenme Hizmetleri	5.092.200	54
3- Sağlık Hizmetleri	1.037.300	11
4- Barınma Hizmetleri	660.100	7
5- Kültür Hizmetleri	660.100	7
6- Spor Hizmetleri	1.037.300	11
7- D.Sosyal Hizmetler	754.400	8
T O P L A M	9.430.000	100

Kaynak: YÖK, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
Yayınlanmamış verileri

ÇİZELGE 17
1985 YILI HARÇLAR FONU HARCAMALARI DAĞILIMI (BİN TL)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE ÖDENEĞİ	GENEL YÖNETİM	BESLENME	SAĞLIK	BARINMA	KÜLTÜR	SPOR	SOSYAL YARDIM	HARCAMA TOPLAMI	DEVİR ÖDENEK
Ankara Üniversitesi	1050000	10382	265200	70972		9381	21033	29102	406070	643930
O.D.T.Ü	830000	1115	202994	40898	112253	3459	64609	85294	510622	319378
Hacettepe Üniversitesi	768841	2250	291000	8000	102000	30000	44000	3000	478000	290841
Gazi Üniversitesi	796790	-	285338	146572	-	3526	-	-	435436	361354
İstanbul Üniversitesi	1092900 (Ek: 363.402)	61187	1026608	23997		4353	134141	45019	1295305	161087
İstanbul Teknik Üniversitesi	624010	305	350000	-	-	-	40	-	350345	273665
Boğaziçi Üniversitesi	259915	-	131909	6730	10882	28421	68784	-	246726	13189
Marmara Üniversitesi	397760	-	220000	37531	5439	11900	317	14115	289302	108458
Yıldız Teknik Üniversitesi	454877	7078	179678	35921		25381	6627	61	254746	200131
Misar Sinan Üniversitesi	83840	-	-	13446		1315	526	-	15287	68553
Ege Üniversitesi	549675	10257	346112	43241	-	37169	3515	90080	580374	19301
Dokuz Eylül Üniversitesi	647060	331	177643	83473	175	1377	42799	2680	308478	338582
Trakya Üniversitesi	137905	-	67388	-	-	-	-	-	67388	70517
Uludağ Üniversitesi	347400	14171	222697	26960	-	4923	6028	-	274789	72611
Anadolu Üniversitesi	674500	-	188110	84207	1373	169450	12725	86046	541911	132589
Selçuk Üniversitesi	398965	49	64525	25610	-	8465	2142	263065	363856	35109
Akdeniz Üniversitesi	111719	3095	60628	9237	-	606	2006	-	75662	36057
Erciyes Üniversitesi	110810	319	84610	5328	-	37	328	516	91138	19672
Cumhuriyet Üniversitesi	62370	-	19219	8421	-	787	1306	235	29968	32402
Çukurova Üniversitesi	248130	75	88458	3937	-	13141	91402	3113	200126	48004
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	85340 (Ek:21.208)	-	86230	8663	-	819	936	-	96648	9900
Karadeniz Teknik Üniversitesi	328485	-	121369	18575	-	26	7823	12497	160290	168195
Atatürk Üniversitesi	500685	4263	313956	24423	-	12121	9909	2282	366954	133731
İnönü Üniversitesi	38780	-	23050	1852	-	20	46	-	24968	13812
Fırat Üniversitesi	129765 (Ek:120.000)	-	119362	9970	-	-	4402	3016	136750	113015
Dicle Üniversitesi	155670 (Ek:56.000)	1553	133473	15967	-	1375	5437	-	157805	53865
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	26990		200	136	100	-	22	21435	21893	5097
TOPLAM	10913182	106257	5069757	754067	232222	368052	530903	661466	7730747	3743135

YÖK, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Yayınlanmamış verilerden düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 18
1985 YILI HARÇLAR FONU HARCAMALARI YÜZDE DAĞILIMI

ÜNİVERSİTELER	HARCAMA TOPLAMI	GENEL YÖNETİM	BESLENME	SAĞLIK	BARINMA	KÜLTÜR	SPOR	SOSYAL YARDIM
Ankara Üniversitesi	406070	2.5	65.3	17.4	-	2.3	5.1	7.1
O.D.T.Ü	510622	0.2	39.7	8.0	21.9	0.6	12.6	16.7
Hacettepe Üniversitesi	478000	0.4	60.8	1.6	21.3	6.2	9.2	0.6
Gazi Üniversitesi	435436	-	65.5	33.6	-	0.8	-	-
İstanbul Üniversitesi	1295305	4.7	79.2	1.8	-	0.3	10.3	4.1
İstanbul Teknik Üniversitesi	350345	0.08	99.9	-	-	-	0.01	-
Boğaziçi Üniversitesi	246726	-	53.4	2.7	4.4	11.5	27.8	-
Marmara Üniversitesi	289302	-	76.0	12.9	1.8	4.1	0.1	4.8
Yıldız Teknik Üniversitesi	254746	2.7	70.5	14.1	-	9.9	2.6	0.02
Misar Sinan Üniversitesi	15287	-	-	87.9	-	8.6	3.4	-
Ege Üniversitesi	530374	1.9	65.2	8.1	-	7.0	0.6	16.9
Dokuz Eylül Üniversitesi	308478	0.1	57.5	27.0	0.05	0.4	13.8	0.8
Trakya Üniversitesi	67388	-	100.0	-	-	-	-	-
Uludağ Üniversitesi	274789	5.1	81.0	9.8	-	1.7	2.1	-
Anadolu Üniversitesi	541911	-	34.7	15.5	0.2	31.2	2.3	15.8
Selçuk Üniversitesi	363856	0.01	17.7	7.0	-	2.3	0.5	72.2
Akdeniz Üniversitesi	75662	4.0	80.1	12.3	-	0.8	2.6	-
Erciyes Üniversitesi	91138	0.3	92.8	5.8	-	0.04	3.2	0.5
Cumhuriyet Üniversitesi	29968	-	64.1	28.0	-	2.6	4.3	0.7
Çukurova Üniversitesi	200126	0.03	44.2	1.9	-	6.5	45.6	1.5
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	96648	-	89.2	8.9	-	0.8	0.9	-
Karadeniz Teknik Üniversitesi	160290	-	75.7	11.5	-	0.01	4.8	7.7
Atatürk Üniversitesi	366954	1.1	85.5	6.6	-	3.3	2.7	0.6
İnönü Üniversitesi	24968	-	92.3	7.4	-	0.08	0.1	-
Fırat Üniversitesi	136750	-	87.2	7.2	-	-	3.2	2.2
Dicle Üniversitesi	157805	0.9	84.5	10.1	-	0.8	3.4	-
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	21803	-	0.9	0.6	0.4	-	0.1	97.8
TOPLAM	7730747	1.5	65.5	9.7	3.0	4.7	6.8	8.5

YÖK, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Yayınlanmamış verilerden düzenlenmiştir.

BÖLÜM VI

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Son yıllarda, devletin geleneksel amaçları dışında görevler üstlenerek ekonomi üzerinde etkin bir rol oynaması nedeniyle, Kamu Maliyesi alanında, kamu gelirleri ve harcamaları arasında bağın kurulması yolunda, etkinlik sorununa çözüm arama çabaları gözlenmektedir. Devlet, bütçeler aracılığıyla ekonomi politikasını belirlerken amacına ulaşmak için çeşitli alternatifler arasında en uygununu seçmek zorundadır. Bu nedenle, program bütçe ile ilgili çalışmaların en büyük ağırlığını, çeşitli alternatiflerin karşılaştırılması, değerlendirilmesi ve içlerinden en uygununun seçilmesi ile ilgili yöntemlerin geliştirilmesi teşkil etmektedir.

Bu konuda kullanılan yöntemlerin seçiminde temel olarak fayda ve maliyet ilişkisi sonuçlarını karşılaştırmak amaçlanmaktadır, işte, Maliyet-Fayda Analizi, kaynak tahsislerinde etkinliği sağlamada bir planlama tekniği olarak, fayda ve maliyetlerin para cinsinden ifadesinin büyük güçlükler çıkarmadığı durumlarda kullanılmaktadır.

Maliyet-Fayda Analizinin (MFA) eğitim harcamalarına dolayısıyla yükseköğretim harcamalarına uygulanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan "Beşeri Sermaye Teorisi" eğitim ekonomisi yaklaşımlarından birisidir.

Beşeri Sermaye, bireyin sahip olduğu bilgi ve becerilerin bireye mal olmuş vasıfların değeri olarak tanımlanabilir. Kişilerin sahip oldukları bilgi ve beceriler kişilerde fizik sermayeye benzer bir sermaye türünü oluşturmaktadır.

Nitekim, "Beşeri Sermaye" görüşünü savunanlar, yükseköğretim harcamalarını yatırım olarak niteleyerek, kalkınma ve gelir dağılımı ile ilişkisi üzerinde durmuşlardır.

Türkiye'de A.Kuruger, Türk Yükseköğretim harcamalarına Maliyet-Fayda Analizini uygulayarak sonuçlarını uluslararası tartışmaya açmış ilk Araştırmacıdır.

Araştırmada, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 4 ve 5 inci maddelerinde belirtilen Yükseköğretimin, ülkenin refah ve mutluluğunu artırmak, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlamak amacından hareket edilerek, yükseköğretime ayrılan kaynakların e ekinlik analizine tabi tutulması çalışmaları göz önünde bulundurulmuştur.

Bu Araştırmada amaç, Türk Yükseköğretim harcamalarının 1984-1985 Harçlar veya Kredi ile finansman sisteminden sonraki durumlarını Maliyet-Fayda Analizi modelini uygulayarak görebilmek ve harcamaların bütçe içindeki paylarını irdelemek olmuştur.

Üniversite bütçelerinin hizmetin etkinliği açısından değerlendirilebilmesi ve sağlıklı bütçe tahminlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılabilecek bir yöntem olarak tartışma ve yeni araştırma olanaklarını yaratmak açısından önem taşıyacağı umulan araştırma raporu altı bölümden oluşmaktadır.

Giriş Bölümünden sonra, Maliyet-Fayda Analizinin teorik yanı ve Yükseköğretime Uygulanışı üzerinde durulmuş, Türk Yükseköğretime Uygulanmasındaki hesaplamalar ise Güneri Akalın'ın "Yükseköğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması" adlı araştırma modeli çerçevesinde yapılmıştır.

Dördüncü Bölümde, Yükseköğretim harcamalarının bütçe içindeki payları, onu izleyen Bölümde Harç Uygulamasının Yasal Dayanakları ve Harçlar Fonu Bütçeleri incelemeye tabi tutulmuştur.

Bilindiği gibi, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2880 sayılı Kanunla değişik 46 ncı maddesi ile yükseköğretim sisteminde öğrencilerin masraflara katılması esası kabul edilmiştir.

Amaç, yükseköğretime aşırı talebi kısmak, kaynak dağılımında adaleti sağlamak, israfı önleyerek etkinliği artırmak, üniversitelerin katma bütçe özelliklerine uygun finansman biçimini sağlamaktır denilebilir.

Yapılan araştırmalar Yükseköğretimden yararlanan kesimin orta ve yüksek gelirli ailelerin çocukları olduğunu ortaya koymuştur. 1985-1986 Öğretim Yılında 449.414 öğrenci yükseköğrenim görmekte, bu öğrencilerin 122.000'i harç kredisinden yararlanmaktadır. Harç Kredisinden yararlanan öğrenciler toplam öğrencilerin yüzde 27'sini oluşturmaktadır.

Böylece toplam öğrencilerin % 73'ünün harç kredilerini özel gelirleriyle karşılandığı söylenebilir.

Ayrıca harçların uygulanması ile gelir dağılımının olumsuz etkileri biraz yumuşatılmakta, bütçeye kaynak aktarımı sağlanmaktadır.

Bu bulguların yanı sıra, harçların, yükseköğretime talebin kısılması ve kişisel maliyeti yükselterek kaynakların etkin kullanımını sağlamak yönünde etkisinin olduğunu söylemek güçtür. Maliyet-Fayda Analizinin Türk Yükseköğretime Uygulanışına ilişkin Bölümde belirtildiği gibi, sosyal fayda kişisel faydanın gerisinde kalmakta, dolayısıyla harçlar sembolik olarak kısmi finansmanda uygulanmaktadır.

Sonuç olarak, devlet harcamalarda bulunurken, alternatiflerle karşılaşmaktadır. Eğitim Sistemi içerisinde yükseköğretim harcamalarının alternatifi ise ilk, orta, lise, teknik öğretim harcamalarının arttırılmasıdır.

Ayrıca, Araştırmada Maliyet-Fayda Analizinin bütçenin etkinliği ve sağlıklı bütçe tahminlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılması açısından da önemli olacağı düşünüldüğünden bu konudaki çalışmaların, bütçelerin pazarlık yolu yerine, standart ölçütlerle düzenlenmesi konusunda yardımcı olabileceği-düşünülmektedir.

Öğrenci başına harcamaların (birim maliyet) saptanması:

- Harcamaların rasyonelleştirilmesinde,
- Kalkınmaya ilişkin kararların belirlenmesinde,
- Bütçe tahminlerinin ve yatırım harcamaları gereksinmelerinin hesaplamasında kullanılabilir.

Bu konuda:

- Türkan Toprak'ın "Eğitim ve Öğrenci Başına ödenek Dağılımı" adlı Çalışması,
- Ramazan Taşdurmaz'ın "Türkiyede Yükseköğretimle İlgili Verilerin Değerlendirilmesi" Araştırması,
- Mahmut Adem'in "Türk Eğitiminin Ekonomik Politikası" adlı Çalışması,
- Uçar Demirkan'ın "Üniversitelerimizde Bütçe Yatırım Çarpanı" adlı makalesi,
- Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarınca yapılan çeşitli araştırmalarda somut öneriler sunulmaktadır.*

Uçar Demirkan "Üniversitelerimizde Bütçe Yatırım Çarpanı" Makalesinde, "bütçe yatırım çarpanı" ölçütü ile bir ünite yatırımın işletmeye alındıktan sonra yol açtığı cari gider artışı miktarının hesaplanabileceğini, bu tür bir aracın gerek bütçe tahminlerinde gerek planlama aracı olarak gerekse yatırım projelerinin hazırlanması ve değerlendirilmesinde kullanılabilmesini belirtmektedir. Bu tür standart sayıların bulunması halinde, harcamacı dairelerle ve katma bütçeli idarelerle yapılan, bütçe pazarlıklarının daha gerçekçi olması sağlanabilmektedir.

Keza; pazarlığı yapılan bütçe yılında işletmeye alınacak yatırımların yol açacağı cari gider artışlarını öngörmek ve böylece bütçe açıklarını önlemek ve azaltmak mümkün olacaktır.

Söz konusu çalışmada ayrıca, bütçe yatırım çarpanının elverişli bir mali araç olarak kullanılabilmesi için, bugün uygulanmakta olan bütçe sistematığının değiştirilmesi ve uluslararası kuruluşların bütçe sistematığına uydurulması gerektiği önerilmektedir.

Sonuç olarak, gelişmiş ülkelerde GSMH'nin % 3-7 sinin ve genel kamu harcamalarının da % 15-20 sinin eğitim harcamalarına ayrıldığını göz önünde bulundurarak, Türk yükseköğretim harcamalarının etkinleştirilmesi yolunda çabaların yoğunlaştırılması, ilk, orta, lise ve

* Söz konusu çalışmalar, Kaynakçada ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

teknik okullara ayrılan kaynaklarla uyumlu bir birlikteliğin sağlanması, finansmanında daha etkin ölçütler saptanmasının gerektiği düşünülmektedir.

Harçlar Uygulamasında bundan sonra karşılaşılabilecek sorunlar göz önünde bulundurularak etkin bir denetimin sağlanması yolunda yasal düzenlemelerin ve sınırları belirli bir sistemin oluşturulması gerektiği düşünülmekte, bu konuda yeni çalışmaların yararlı olacağı umulmaktadır.

EK I
ÜNİVERSİTELERE BAĞLI FAKÜLTE, ENSTİTÜ, MERKEZ VE YÜKSEK
OKULLAR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Fen Fakültesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
Veteriner Fakültesi
Hukuk Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Adli Tıp Enstitüsü
Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi

YÜKSEKOKUL

Ev Ekonomisi Yüksekokulu
Basın Yayın Yüksekokulu
Adalet Yüksekokulu
Çankırı Meslek Yüksekokulu
Kastamonu Meslek Yüksekokulu
Kırıkkale Meslek Yüksekokulu

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İda. Bil.Fak.
Mimarlık Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Gaziantep Müh.Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
İçel-Erdemli Deniz Bil.Enst

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi.
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Edebiyat Fakültesi
Fen Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Zonguldak Mühendislik Fak
Güzel Sanatlar Fakültesi
Eğitim Fakültesi

MERKEZ

Hastane
Köy Sağlığı Hastanesi
Çocuk Hastanesi
Gülveren Çocuk Sağlığı Hastanesi
Diğer Merkezler

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Nükleer Bilimler Enstitüsü
Onkoloji Enstitüsü
Çocuk Sağlığı Enstitüsü
Nörolojik Bilimler ve Psikiyatr Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Yabancı Diller Yüksekokulu
Mesleki Teknik Yüksekokulu
Ev Ekonomisi Yüksekokulu
Fizik Tedavi Rehabilitasyon Yüksekokulu
Hemşirelik Yüksekokulu
Sağlık İdaresi Yüksekokulu
Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu
Sosyal Hizmetler Yüksekokulu
Zonguldak Ereğli Yüksekokulu
Zonguldak Meslek Yüksekokulu
Ankara Meslek Yüksekokulu

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Ankara Devlet Konservatuari

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Gazi Eğitim Fakültesi
Meslek Eğitim Fakültesi
Teknik Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi

ENSTİTÜ

Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Kazaları Araştırma ve Önleme Enstitüsü.

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Bolu Eğitim Yüksekokulu
Kastamonu Eğitim Yüksekokulu
Kırşehir Eğitim Yüksekokulu
Kız Sanat Eğitimi Yüksekokulu
Bolu İdari Bilimler Yüksekokulu
Basın Yayın Yüksekokulu
Sanat Eğitimi Yüksekokulu
Maliye, Meslek Yüksekokulu
Tapu Kadastro Meslek Yüksekokulu
Bolu Meslek Yüksekokulu
Kırşehir Meslek Yüksekokulu
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
İstanbul Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Edebiyat Fakültesi
Fen Fakültesi
Hukuk Fakültesi
İktisat Fakültesi
İşletme Fakültesi
Siyasal Bilimler Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Orman Fakültesi
Veteriner Fakültesi
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

ENSTİTÜ

Kardiyoloji Enstitüsü
Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Adli Tıp Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Onkoloji Enstitüsü
Çocuk Sağlığı Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama-Araştırma Mrk.
Çapa Tıp Fakültesi Sağlık Uygulama-Araştırma Merkezi
Yabancı Diller Uygulama Mrk.
Çevre Sorunları Araştırma Mrk.
Diğer Merkezler

YÜKSEKOKUL

Tütün Ekserleri Yüksekokulu
Basın-Yayın Yüksekokulu
Florence N.Hemşirelik Yüksekokulu
Su Ürünleri Yüksekokulu
Adalet Yüksekokulu
İstanbul Meslek Yüksekokulu
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
İstanbul Devlet Konservatuarı

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi
İşletme Fakültesi
Gemi İnşaat ve Deniz Bilimleri Fakültesi
Elektrik-Elektronik Fakültesi
Kimya-Metalürji Fakültesi
İnşaat Fakültesi
Maden Fakültesi
Makina Fakültesi
Mimarlık Fakültesi
Sakarya Mühendislik Fakültesi
Uçak-Uzay Bilimleri Fakültesi

MERKEZ

Rektörlüğe Bağlı Merkezler

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Nükleer Enerji Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Düzce Meslek Yüksekokulu
Sakarya Meslek Yüksekokulu
İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Mühendislik Fakültesi

MERKEZ

Çevre Bilimleri Enstitüsü
Biyo Medikal Mühendisliği Ens.
Kandilli Rasathanesi ve Depremleri Araştırma Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Yabancı Diller Yüksekokulu
Meslek Yüksekokulu

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Atatürk .Eğitim Fakültesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Hukuk Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
İktisadi ve İdari Bil. Fak
Güzel Sanatlar Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Bilgi İşlem Merkezi
Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Basın Yayın Yüksekokulu
Eğitim Yüksekokulu
Meslek Yüksekokulu

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi
Mimarlık Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Gemi-İnşaat Mühendisliği Fak.
Kocaeli Mühendislik Fakültesi

ENSTİTÜ

Siyasal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Kocaeli Meslek Yüksekokulu Meslek

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi Mimarlık Fakültesi
Güzel Sanatlar Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

İstanbul Devlet Konservatuvarı

EGE ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
Edebiyat Fakültesi
Fen Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Nükleer Enerji Enstitüsü
Güneş Enerjisi Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Elektronik Hesap Bilimleri
Uygulama ve Araştırma Merkezi
Hidrobiyoloji ve Su Ürünleri Araştırma-Uygulama Merkezi

YÜKSEKOKUL

Basın-Yayın Yüksekokulu
Hemşirelik Yüksekokulu
Su Ürünleri Yüksekokulu
Ege Meslek Yüksekokulu
Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Buca Eğitim Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Hukuk Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.
Denizli Mühendislik Fakültesi
Mühendislik, Mimarlık Fakültesi
Güzel Sanatlar Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Muğla İşletmecilik Yüksekokulu
Manisa Maliye, Muhasebe Yüksek Okulu
Aydın Turizm, İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu
Demirci Eğitim Yüksekokulu
Denizli Eğitim Yüksekokulu
Adalet Yüksekokulu
İzmir Meslek Yüksekokulu
İzmir Devlet Konservatuvarı

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Mühendislik-Mimarlık Fak.
Tekirdağ Ziraat Fakültesi

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

ENSTİTÜ

Fen Bilimleri Enstitüsü
Sosyal' Bilimler Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Tekirdağ Meslek Yüksekokulu
Çanakkale Eğitim Yüksekokulu
Edirne Eğitim Yüksekokulu
Çanakkale Meslek Yüksekokulu
Edirne Meslek Yüksekokulu
Kırklareli Meslek Yüksekokulu

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.
Mühendislik Fakültesi
Balıkesir Mühendislik Fakültesi
Veteriner Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Bölge Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi Mrk.
Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Atatürk Hidroterapi ve Rehabilitasyon Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Eğitim Yüksekokulu
Balıkesir Meslek Yüksekokulu
Bursa Meslek Yüksekokulu
Bursa Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Eczacılık Fakültesi

Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Açık Öğretim Fakültesi

MERKEZ

Bilgi İşlem Merkezi
Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Engelli Çocuklar Arş.Mrk.
Tıbbi Bitkiler Araştırma Mrk.
Televizyon ile Eğitim Araştırma Merkezi
Çevre Kültür, Sanat ve Yaygın Eğitim Merkezi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Metalürji Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Kütahya İdari Bilimler Yüksek okulu
Afyon Maliye Muhasebe Yüksekokulu
Meslek Yüksekokulu
Afyon Meslek Yüksekokulu
Bilecik Meslek Yüksekokulu
Bolvadin Meslek Yüksekokulu
Kütahya Meslek Yüksekokulu
Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksek okulu

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
Hukuk Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Veteriner Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Selçuklu Araştırma Enstitüsü

MERKEZ

Eğitim ve Uygulama Hastanesi
Üniversite Araştırma ve
Uygulama Çiftliği

YÜKSEKOKUL

Kız Sanat Eğitimi Yüksekokulu
Niğde Eğitim Yüksekokulu
Konya Meslek Yüksekokulu
Niğde Meslek Yüksekokulu

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
İsparta Mühendislik Fakültesi
Ziraat Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Eğridir Su Ürünleri Yüksekokulu
Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu
Burdur Meslek Yüksekokulu
İsparta Meslek Yüksekokulu
Burdur Eğitim Yüksekokulu
Antalya Meslek Yüksekokulu

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Mühendislik Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enst.

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Nevşehir Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
Kayseri Meslek Yüksekokulu
Yozgat Meslek Yüksekokulu

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Tokat Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Hemşirelik Yüksekokulu
Tokat Meslek Yüksekokulu
Sivas Meslek Yüksekokulu

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bil.Fak.
Mühendislik, Mimarlık Fak.
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Mersin Turizm İşletmecilik ve
Otelcilik Yüksekokulu
Hatay Eğitim Yüksekokulu
Adana Eğitim Yüksekokulu
Antalya Meslek Yüksekokulu
Ceyhan Meslek Yüksekokulu
İskenderun Meslek Yüksekokulu
Mersin Meslek Yüksekokulu
Osmaniye Meslek Yüksekokulu

ONDOKUZMAYIS ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Bilgi İşlem Merkezi

YÜKSEKOKUL

Sinop Su Ürünleri Yüksekokulu
Amasya Eğitim Yüksekokulu
Samsun Eğitim Yüksekokulu
Amasya Meslek Yüksekokulu
Çorum Meslek Yüksekokulu

KARADENİZ ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Fatih Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Orman Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Bilgi İşlem Merkezi
Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Giresun Eğitim Yüksekokulu
Giresun Meslek Yüksekokulu
Gümüşhane Meslek Yüksekokulu
Sürmene Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu
Ordu Meslek Yüksekokulu
Rize Meslek Yüksekokulu
Trabzon Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Kazım Karabekir Eğitim Fak.
İlahiyat Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak
Mühendislik Fakültesi
Kars Veteriner Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap
Tarihi Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Rektörlüğe Bağlı Araştırma Mrk

YÜKSEKOKUL

Hemşirelik Yüksekokulu
Ağrı Eğitim Yüksekokulu
Erzincan Eğitim Yüksekokulu
Erzincan Meslek Yüksekokulu
Erzurum Meslek Yüksekokulu

INONU ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Malatya Meslek Yüksekokulu
Adıyaman Meslek Yüksekokulu

FIRAT ÜNİVERSİTESİ**FAKÜLTE**

Tıp Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Mühendislik Fakültesi
Veteriner Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

YÜKSEKOKUL

Su Ürünleri Yüksekokulu
Bingöl Meslek Yüksekokulu
Tunceli Meslek Yüksekokulu
Elazığ Meslek Yüksekokulu

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Tıp Fakültesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Eğitim Fakültesi
Mühendislik, Mimarlık Fak.
Şanlıurfa Ziraat Fakültesi

MERKEZ

Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

YÜKSEKOKUL

Siirt Eğitim Yüksekokulu
Diyarbakır Eğitim Yüksekokulu
Şanlıurfa Meslek Yüksekokulu
Batman Meslek Yüksekokulu
Diyarbakır Meslek Yüksekokulu

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE

Fen-Edebiyat Fakültesi
Veteriner Fakültesi
Ziraat Fakültesi

ENSTİTÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Fen Bilimleri Enstitüsü

MERKEZ

YÜKSEKOKUL

Eğitim Yüksekokulu

**EK II ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ELEMANLARININ
KURUMLARA DAĞILIMI (1986 Sonu İtibariyle)**

ÜNİVERSİTELER	PROFESOR	DOÇENT	YRD. DOÇENT	ÖĞR. GÖREV.	OKUTMAN	ÇEVİRİCİ	EG.ÖĞ. PLAN.	AR.GÖREV.	UZMAN	TOPLAM
Ankara Üniversitesi	229	432	473	192	236	6	3	1723	150	3444
O.D.T.Ü	106	275	428	230	261	2	2	912	58	2274
Hacettepe Üniversitesi	200	347	454	388	287	3	2	1578	120	3379
Gazi Üniversitesi	143	288	574	1058	235	3	2	863	89	3255
İstanbul Üniversitesi	272	475	525	166	239	5	2	1948	119	3751
İstanbul Teknik Üniversitesi	187	277	382	200	112	0	2	900	79	2139
Boğaziçi Üniversitesi	46	105	144	80	75	2	1	290	45	788
Marmara Üniversitesi	95	204	285	526	138	4	2	630	65	1949
Yıldız Teknik Üniversitesi	75	162	195	100	93	2	1	490	51	1169
Misar Sinan Üniversitesi	42	65	77	64	35	2	1	206	24	516
Ege Üniversitesi	150	222	266	108	120	3	2	1024	68	1963
Dokuz Eylül Üniversitesi	146	232	378	644	261	4	2	665	60	2392
Trakya Üniversitesi	40	85	140	137	72	2	1	263	43	783
Uludağ Üniversitesi	99	225	234	255	156	2	2	614	57	1644
Anadolu Üniversitesi	73	156	222	223	190	2	1	760	49	1676
Selçuk Üniversitesi	71	148	238	386	106	2	1	448	55	1455
Akdeniz Üniversitesi	41	85	138	137	48	1	1	240	36	727
Erciyes Üniversitesi	35	76	157	52	74	3	1	365	50	813
Cumhuriyet Üniversitesi	28	66	86	61	94	2	1	326	38	702
Çukurova Üniversitesi	88	150	208	144	100	2	1	465	56	1214
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	45	93	114	183	60	2	1	290	26	814
Karadeniz Teknik Üniversitesi	60	134	187	184	80	2	2	440	50	1139
Atatürk Üniversitesi	95	196	293	293	151	3	2	732	105	1870
İnönü Üniversitesi	23	54	73	44	60	1	0	175	14	444
Fırat Üniversitesi	44	103	158	65	66	2	1	370	38	847
Dicle Üniversitesi	63	133	165	182	93	3	1	537	58	1235
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	30	43	73	36	38	2	1	253	22	498
TOPLAM	2526	4831	6667	6138	3480	67	39	17507	1625	42880

EK III A
1980 Yılında Üniversitelerin Harcamaları ve
Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE KESİN HARCAMALARI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA
Ankara Üniversitesi	5.248.841	19.539	268.634
Hacettepe Üniversitesi	3.781.108	9.830	384.650
İstanbul Üniversitesi	6.130.178	31.002	197.735
İstanbul Teknik Üniversitesi	1.548.300	9.526	162.534
Boğaziçi Üniversitesi	723.440	2.530	285.945
Ege Üniversitesi	3.474.975	15.015	231.434
Bursa Üniversitesi	1.147.267	1.911	600.349
Anadolu Üniversitesi	591.209	9.742	60.687
Selçuk Üniversitesi	142.376	1.460	97.518
Kayseri Üniversitesi	554.956	392	1.415.704
Cumhuriyet Üniversitesi	559.454	304	1.840.309
Çukurova Üniversitesi	1.479.988	1.488	994.616
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	112.513	409	275.093
Karadeniz Teknik Üniversitesi	593.815	2.558	232.140
Atatürk Üniversitesi	1.869.430	5.991	312.040
İnönü Üniversitesi	145.779	356	409.492
Fırat Üniversitesi	445.435	970	459.211
Diyarbakır Üniversitesi	907.368	1.364	665.226
TOPLAM	29.537.413	114.387	258.220

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap, (1980-1985)
ÖSYM Dokümantasyon Birimi, Yükseköğretim İstatistikleri (1980-1985)

EK III -B
1981 Yılında Üniversitelerin Harcamaları ve
Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE KESİN HARCAMALARI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA
Ankara Üniversitesi	6.338.207	17.425	363.742
Hacettepe Üniversitesi	4.241.126	8.429	503.159
İstanbul Üniversitesi	7.180.128	30.778	233.288
İstanbul Teknik Üniversitesi	1.906.943	10.382	183.678
Boğaziçi Üniversitesi	1.097.878	2.262	485.357
Ege Üniversitesi	3.750.592	15.754	238.072
Bursa Üniversitesi	1.375.249	2.177	631.718
Anadolu Üniversitesi	636.952	13.776	46.236
Selçuk Üniversitesi	201.210	1.692	118.918
Kayseri Üniversitesi	565.197	522	1082.753
Cumhuriyet Üniversitesi	876.397	147	5961.884
Çukurova Üniversitesi	2.195.139	1.902	1154.121
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	860.742	468	1839.192
Karadeniz Teknik Üniversitesi	787.345	2.665	295.439
Atatürk Üniversitesi	1.962.945	5.992	327.594
İnönü Üniversitesi	271.855	441	616.452
Fırat Üniversitesi	665.956	1.044	542.104
Diyarbakır Üniversitesi	970.758	1.454	667.644
TOPLAM	35.881,609	117.318	305.870

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap, (1980-1985) ÖSYM Dokümantasyon Birimi, Yükseköğretim İstatistikleri (1980-1985)

EK III C
1982 Yılında Üniversitelerin Harcamaları ve
Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE KESİN HARCAMALARI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA
Ankara Üniversitesi	6.420.526	23.214	276.580
O.D.T.Ü.	3.576.820	11.183	319.844
Hacettepe Üniversitesi	4.715.634	12.617	373.752
İstanbul Üniversitesi	9.523.340	30.862	308.578
İstanbul Teknik Üniversitesi	2.341.011	12.757	183.508
Boğaziçi Üniversitesi	1.204.038	2.977	404.447
Ege Üniversitesi	4.360.198	9.630	452.772
Bursa Üniversitesi	1.695.201	9.189	184.482
Anadolu Üniversitesi	798.520	36.310	21.992
Selçuk Üniversitesi	281.822	7.454	37.808
Kayseri Üniversitesi	881.600	2.788	316.212
Cumhuriyet Üniversitesi	942.357	1.448	650.799
Çukurova Üniversitesi	2.365.836	6.778	349.046
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1.083.308	3.721	291.134
Karadeniz Teknik Üniversitesi	951.789	5.618	169.418
Atatürk Üniversitesi	2.254.015	9.912	227.403
İnönü Üniversitesi	313.268	910	344.251
Fırat Üniversitesi	736.542	2.303	319.818
Diyarbakır Üniversitesi	1.253.722	4.629	270.840
TOPLAM	45.699.647	194.300	235.201

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap, (1980-1985) ÖSYM Dokümantasyon Birimi, Yükseköğretim İstatistikleri (1980-1985)^

EK III D
1983 Yılında Üniversitelerin Harcamaları ve
Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE KESİN HARCAMALARI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA
Ankara Üniversitesi	7.796.435	26.379	295.555
O.D.T.Ü	4.964.393	13.365	371.445
Hacettepe Üniversitesi	7.497.090	15.388	487.204
Gazi Üniversitesi	3.681.986	30.145	122.143
İstanbul Üniversitesi	10.858.320	34.069	318.716
İstanbul Teknik Üniversitesi	3.474.267	13.990	248.339
Boğaziçi Üniversitesi	1.568.054	3.499	448.143
Marmara Üniversitesi	1.628.147	13.718	118.730
Yıldız Teknik Üniversitesi	1.520.564	9.418	161.453
Mimar Sinan Üniversitesi	668.493	2.064	323.882
Ege Üniversitesi	4.989.936	11.516	433.305
Dokuz Eylül Üniversitesi	2.549.377	23.435	108.785
Trakya Üniversitesi	1.440.311	4.739	303.927
Uludağ Üniversitesi	2.884.264	11.000	262.206
Anadolu Üniversitesi	2.866.552	48.550	59.043
Selçuk Üniversitesi	2.246.400	9.610	233.757
Akdeniz Üniversitesi	900.966	4.617	195.141
Erciyes Üniversitesi	1.832.842	3.398	539.388
Cumhuriyet Üniversitesi	1.534.876	2.253	681.259
Çukurova Üniversitesi	3.138.307	7.702	407.467
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1.820.379	5.109	356.308
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1.698.695	6.496	261.499
Atatürk Üniversitesi	3.682.122	11.013	334.343
İnönü Üniversitesi	850.785	1.153	737.888
Fırat Üniversitesi	1.702.389	3.100	549.158
Dicle Üniversitesi	2.330.663	5.374	433.692
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	231.884	770	301.148
TOPLAM	80.358.497	321.870	249.661

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap, (1980-1985) ÖSYM Dokümantasyon Birimi, Yükseköğretim İstatistikleri (1980-1985")

EK III E
1984 Yılında Üniversitelerin Harcamaları ve
Öğrenci Başına Harcama
(Bin TL Olarak)

ÜNİVERSİTELER	BÜTÇE KESİN HARCAMALARI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA
Ankara üniversitesi	11.377.423	31.016	366.824
O.D.T.Ü	6.691.234	14.879	449.710
Hacettepe Üniversitesi	10.376.906	19.058	544.491
Gazi Üniversitesi	5.583.724	32.330	172.710
İstanbul Üniversitesi	13.756.799	38.312	359.073
İstanbul Teknik Üniversitesi	4.783.947	16.456	290.711
Boğaziçi Üniversitesi	2.280.803	4.258	535.651
Marmara Üniversitesi	2.589.388	15.891	162.947
Yıldız Teknik Üniversitesi	2.015.544	10.913	184.692
Mimar Sinan Üniversitesi	1.113.099	2.332	477.315
Ege Üniversitesi	6.545.258	13.313	491.644
Dokuz Eylül Üniversitesi	3.816.594	24.877	153.419
Trakya Üniversitesi	1.563.625	6.131	255.036
Uludağ Üniversitesi	4.077.834	14.490	281.424
Anadolu Üniversitesi	4.123.076	76.500	53.896
Selçuk Üniversitesi	2.199.398	11.956	183.958
Akdeniz Üniversitesi	1.833.559	5.267	348.122
Erciyes Üniversitesi	2.175.454	4.161	522.820
Cumhuriyet Üniversitesi	2.009.240	3.140	639.885
Çukurova Üniversitesi	3.694.899	10.736	344.160
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3.580.598	6.702	534.258
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2.260.568	8.564	263.962
Atatürk Üniversitesi	5.133.081	13.955	367.831
İnönü Üniversitesi	1.230.132	1.588	774.642
Fırat Üniversitesi	2.154.408	4.038	533.533
Dicle Üniversitesi	2.854.144	6.153	463.862
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5.919.044	1.169	5063.340
TOPLAM	115.739.779	398.185	290.668

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap, (1980-1985) ÖSYM Dokümantasyon Birimi, Yükseköğretim İstatistikleri (1980-1985)^

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Adem, Mahmut. Türk Eğitiminin Ekonomik Politikası. Ankara:1977, Kalkınma Planlarında Eğitimimizin Hedefleri ve Finansmanı. Ankara: A.U. Eğitim Fakültesi, 1982.

Akalın, Güneri. Kamu Ekonomisi. Ankara: S.B.F, 1982. Yükseköğretim Karma Malına Haliyet-Fayda Analizinin Uygulanması. Ankara: S.B.F, 1980.

Birean, İsmail. Planlı Dönemde Temel Eğitim ve Ekonomik Politikası Ankara: DPT, 1979.

Bulutoğlu, Kenan. Kamu Ekonomisine Giriş. İkinci Baskı. Te-mat Yayınları Ankara: Temat Yayınevi, 1977.

Birkan Ç., ve H. Karaçal. Planlı Dönemde Yükseköğretim. Ankara: DPT, 1976.

Çavdar, Tefvik. Yükseköğretime Başvuran Öğrenciler. Ankara: DPT, 1976.

Devlet Planlama Teşkilatı. Kalkınma Planı, İkinci Beş Yıl 1968-1972. Ankara: 1968.

Kalkınma Planı, Üçüncü Beş Yıl 1973-1977. Ankara:1973..

Kalkınma Planı, Dördüncü Beş Yıl 1979-1983. Ankara: 1978.

Kalkınma Planı, Beşinci Beş Yıl 1985-1989. Ankara: 1985.

Ergül, Gül. Yükseköğrenim Gençliği, Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu. Ankara: DPT, 1982.

Maliye Bakanlığı. Yıllık Ekonomik Rapor 1986. Ankara: 1986.

Gelirleri Yıllığı 1979-1983. Ankara: Gelirler Genel Müdürlüğü, 1983.

Kesin Hesap (Ödenek ve Harcamaların Uygulama Sonuçları). (1980-1985) Ankara.

Özkan, Nevin. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununa Göre Öğrencilerden Alınan Öğretim Harçları ve Öğrenci Sosyal Yardım Fonu. Ankara: Maliye ve Gümrük Bakanlığı, BÜMKO Gn.Müdürlüğü, 1986.

Peters G.H. Maliyet-Fayda Analizleri ve Kamu Harcaması. Çeviren: A.Azmi Güngör. Ankara: Maliye Bak. Tetkik Kurulu

Yayın No: 198, 1978.

Savaş, Vural ve Nesrin Ertel. Türk Yükseköğretim Sisteminin Ekonomik Açıdan Analizi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Araştırma Merkezi No: 1, 1987.

Serin, Necdet. Eğitim Ekonomisi. Ankara: A.Ü.Eğitim Fakültesi, 1972.

Taşdurmaz, Ramazan. Türkiye'de Yükseköğretimle İlgili Verilerin Değerlendirilmesi. Ankara: DPT, 1982.

Toprak, Türkan. Türkiye'de Eğitim ve Öğrenci Başına Ödenek Dağılımı. Ankara: Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayınları No: 183, 19 78.

T.C. Y.Ö.K.Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Yükseköğretim İstatistikleri 1980-1985 Ankara: ÖSYM Dokümantasyon Birimi, 1986.

Uluatam, Özhan. Kamu Maliyesi. Ankara: S. Yayınları, 1979. V/orld Bank. V/orld Development Report. 1985.

KANUNLAR

Devlet Memurları Kanunu ve Tebliğleri (657 S.K.) 1985 Katma Bütçe Kanunları (1980-1986)

Yükseköğretim Kanunu (2547 S.K), 1981.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun (2880 S.K.) 1983.

4.11.1981 Tarih ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 17.8.1983 tarih ve 2880 Sayılı Kanunla Değişik 44 üncü Maddesinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Geçici Haddeler Eklenmesine Dair Kanun (3248 S.K.) 1985.

DERGİLER-GAZETELER

Bakanlar Kurulu.124 Sayılı Yükseköğretim Üst Kuruluşları İleYükseköğretim Kurumlarının İdâri Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Resmi Gazete. 18828: 21 Kasım 1983.

1984-1985 Öğretim Yılında Yükseköğretim Öğrencilerinden Alınacak Harçlara Dair Karar. Resmi Gazete. 18534: 3 Ekim 1984

1985-1986 Öğretim Yılında Yükseköğretim Öğrencilerinden Alınacak Harçlara Dair Karar Resmi Gazete. 18844:16 Ağustos 1985.

Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Harç Kredisi Yönetmeliği. Resmi

Gazete. 18554: 23 Ekim 1984.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58 inci Maddesine Göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik. Resmi Gazete. 18098:5 Temmuz 1983.

Burhan, Şenatalar. "Fayda Maliyet Analizinde Proje Seçiminde Kullanılacak Kriter" H.Furgaç'a Armağan. İstanbul: İ.İ.B.F. Yayınları, 1974.

"Fayda Maliyet Analizinin Kapsamı, Fayda ve Maliyet Kavramları" İstanbul İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Konferansları 22.Seri İstanbul: 1975.

Demirkan, Uçar. "Üniversitelerimizde Bütçe Yatırım Çarpanı Araştırması". Prof.Dr.Fadıl Hakkı Sur'un Anısına Armağan". Ankara: SBF, 1983.

Mustafa, Saatçi. "Eğitim Harcamalarının Verimliliği ÜzerineTürkiye için Yapılan Araştırmalar" Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi. 7, 31, 51, 1985.

Yaşar, Geyikdağı. "Türkiye'de Eğitim Yatırımları İle Gayri Safi Milli Hasıla Arasındaki İlişki" A.İ.T.İ.A. Dergisi. 1,5, 1973.

Yükseköğretim Kurulu İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı yayınlanmamış veriler.